

## РЕЗЮМЕТА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ

на гл.ас. д-р Калина Христова Кавалджиева

за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност “доцент” по професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност **научна специалност „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“**, обнародван в ДВ, бр. 70 от 15.08.2023. г.

Раздел В от Карта за изпълнение на количествените изисквания за заемане на академичната длъжност „Доцент” в УНСС

### 1.1 *Хабилитационен труд - Монографии, книги*

Тема "Конвергенция в оценяването и отчитането по справедлива стойност", Издателски комплекс ИК на УНСС , Година на издаване 2021 г., ISBN 987-619-232-532-9
---

Монографичният труд се състои от увод, четири глави, заключение, списък на използваната литература и приложение. Целта е, да се изясни икономическата същност на справедливата стойност, да се идентифицират проблемните области, както и да се търси конвергенцията при извеждане на справедливата стойност, предвид спецификата в оценяването на отделните материални и нематериални активи на предприятието. Специфичен фокус е поставен върху принципите и допусканията в сферата на оценяването и счетоводството, от гледна точка на тяхната конвергенция. Изследвана е достоверността и надеждността на информацията представена във финансовите отчети, в т.ч. е изследвана необходимостта от оценяване по справедлива стойност, разработване на техники и подходи за определяне на справедливата стойност на материалните и нематериалните активи и др. Представен е необходимия документооборот, за да се прегледа достоверна и надеждна входяща информация. Чрез групиране, синтез и анализ на документите, се осигурява входящата информация за прилагане на различните методи и техники за извеждане на Справедлива стойност се търси въздействието на концепцията за справедливата стойност върху методологията и организацията на счетоводството и върху надеждността на информацията във финансовите отчети.

В първа глава е разгледана същността на понятието „Стойност“ и нейните разновидности, обърнато е внимание на „Справедлива стойност“, на последиците от нейното извеждане, на видовете фактори, идентифицирани в чуждестранната и българската специализирана литература в тази област. Направена е съпоставка на различните разбирания и дефиниции за понятието „стойност“. Сравнителният анализ е на база Международните стандарти за финансови отчети, Българските стандарти за оценяване, Европейските стандарти за оценяване, Международните стандарти за оценяване и др. По отношение на българската

практика в разработката са представени предимно резултатите от провеждани изследвания със сходна тематика. Акцентирано е върху различните фактори, взети под внимание при избора на оценъчна база според Концептуалната рамка на финансовите отчети. Детайлно са разгледани въпросите по извеждане, оповестяване и измерване на Справедливата стойност (СС) за счетоводни цели, което се получава чрез философията на оценяването. Методично е представена йерархията на хипотезите използвани при извеждане на Справедлива стойност, от което произтича Йерархията на самата Справедлива стойност. Очертани са предимствата и недостатъците на различните техники / методи при оценяване на справедливата стойност за счетоводни цели.

Втора глава съдържа характеристика на извеждането и измерването на справедливата стойност на Дълготрайни материални активи (ДМА). Разгледан е въпроса за счетоводните модели за първоначална и последваща оценка на ДМА. Представени са подходи за извеждане и измерване на справедливата стойност на групите недвижими имоти и машини, съоръжения и оборудване – анализирани са основните стъпки и допускания.

**Приложени са техники за извеждане на СС на земи - УПИ; НУПИ, земеделски земи и земи от горски фонд.** Обърнато е внимание на документите, които следва да се съхраняват и документално да докаже изходната база или входящите данни за всяка оценка. На основание на прецизен анализ на наличните входящи данни (документи) е направена преценка кой оценъчен подход, коя оценъчна база да бъде приложена. Онагледени е сравнителния подход, Метод на архитект Негиле, приходен подход и Метод на развитието (Остатъчен метод).

**Приложени са техники за извеждане на СС на сгради.** Изследвано е прилагането на Сравнителен подход (метод на непосредственото сравнение и метод на посредственото сравнение), Приходен подход и Разходен подход. Анализирани са и са систематизирани правния и счетоводния документооборот, отнасящ се за сградите. Направено е изследване за анализ на чувствителността и достоверността на получената СС.

**Приложени са техники за извеждане на СС на машини, съоръжения и оборудване.** Анализирани са специфични различни фактори, влияещи върху извеждане на СС - фактори, свързани с конкретния актив; фактори, свързани с пазарната среда; икономически фактори и др. Анализирани са и са систематизирани правния и счетоводния документооборот, отнасящ се за машини, съоръжения и оборудване. Изследвано е прилагането на Сравнителен подход, Приходен подход и Разходен подход. Направено е изследване за анализ на чувствителността и достоверността на получената СС.

Трета глава съдържа характеристика на извеждането и измерването на справедливата стойност на Дълготрайни нематериални активи (ДНМА). Разгледан е въпроса за счетоводното определяне, признаване и извеждане на СС на ДНМА. Анализирани са особеностите при първоначално и последващо оценяване на ДНМА. Систематизирани са

приложимите подходи – Приходен подход (Метод на допълнителните приходи, метод на спестените лицензионни (авторски) възнаграждения (метод на освобождаване от авторски и лицензионни възнаграждения), Метод за премийните печалби (метод „със и без” или метод на инкременталните приходи), Метод „на зелено”, Метод на дистрибутора), Разходен подход ( Метод на възстановителна стойност и Метод на възпроизводителна стойност) и Сравнителен подход (Метод на ориентировъчните сделки и Метод на ранжирането (метод на рейтинга). За целите на подбор и прилагане на различните техники/подходи за оценка съгласно МСФО 13 е необходимо да обърнем внимание с какви данни разполагаме в самото предприятие. Съобразно предоставените справки (входящата информация) е предпоставка за избор и конкретизиране на Подход за оценяване. Анализирани са чувствителността при извеждане на СС за ДНМА.

Четвърта глава съдържа характеристика на извеждането и измерването на справедливата стойност на Материални запаси (МЗ). Анализирани са различни оценъчни бази за МЗ, като същевременно е направена систематизация и съпоставка на Различните компоненти, включени в оценката на материалните. Анализирани са особености при различните способы за оценка на себестойност на МЗ като оценъчна база, както и способ за извеждане на справедливата стойност на МЗ. Представени са различните техники за извеждане на СС – Приходен подход, разходен подход и сравнителен подход. Изборът на конкретен подход зависи от наличната правна и счетоводна информация, с която предприятието разполага. Анализирани са чувствителността при извеждане на СС за МЗ.

Постигната е конвергенция на понятието «справедлива стойност» както за счетоводството, така и за оценяването. Разгледани са подробно видовете стойности и тяхното извеждане и измерване с допусканията хипотези. Научно са изследвани и влияещите фактори върху процесите на развитие, остаряване и обезценяване на материалните и нематериалните активи. Обърнато е особено влияние върху; Група фактори, които влияят върху физическото изхабяване, което започва, след като продуктът е влязъл в експлоатация.; Група фактори, които влияят върху икономическото обезценяване. С глобализацията и високите технологии се формира все по динамична среда на развитие. Това по същество означава, че този показател ще играе все по-голяма роля в бъдеще и все повече активи и производства ще зависят от него. Неговото влияние е по цялата верига на стойността през целия жизнен цикъл на активите. В този порядък е доказано, че между тях съществуват определена взаимовръзка и взаимозависимост.

За в бъдеще обществото все повече ще се основава на нови знания, създаване и внедряване на нови форми на управление в икономиката, производството, екологията, хуманитарната сфера и социалните процеси. Всичко това несъмнено ще даде отражение и върху подходите и методите на управление и оценка на активите. Понастоящем фирмите сами определят начина на своето функциониране и развитие според изискванията на пазара и формулират своите цели и оценка на активи, реализирайки съответни бъдещи приоритети. По този начин те организират своята дейност, като се съобразяват с

наложените организационни условия от въздействието на вътрешните и външните фактори. В този контекст от изисквания особено важно е да се създадат условия за контрол както по веригата на стойността на произвеждания продукт, така и за целия му жизнен цикъл, както и за извеждане на справедливата стойност от гледна точка на счетоводството.

В монографичния труд е защитена хипотезата, че при оценяването на активите на компанията след внимателно анализиране на положителните и отрицателните страни при извеждане на справедливата стойност е необходимо използването на счетоводни оценъчни бази чрез прилагане на техники и подходи за оценяване. Тази хипотеза се базира на следните постановки: Търсене на сходството на справедливата стойност с различните видове стойности и в кой случай се забелязва конвергенция между различните видове стойности. За целта трябва да се извърши; Проучване на влиянието на различните степени на надеждност и достоверност на изведената справедлива стойност. Осъществено е проучване на техниките за извеждане на справедливата стойност на отделни обекти на осчетоводяване – дълготрайни материални активи, материални запаси и нематериални активи. Предложено е как да се осъществи измерване на справедливата стойност на отделните обекти - дълготрайни материални активи; материални запаси и нематериални активи. В заключение могат да се направят следните изводи;

1. Систематизирани са принципите и допусканията при търсене на конвергенция в оценяването и счетоводството по отношение на справедливата стойност като база за оценяване.
2. Доказано е влиянието на справедливата стойност като база за оценяване върху елементите на метода на счетоводството с цел повишаване комуникативните способности на финансовата отчетност.
3. Доказано е при какви условия, при какъв доказателствен материал, при какъв документооборот е налице надеждност на представената информация (по отношение на отделните обекти на осчетоводяване и оценяване) във финансовите отчети, като по този начин се намалява нивото на рисковете, поети от съответния стопански субект.
4. Разработени са техники и подходи за определяне справедливата стойност на дълготрайните материални активи, материалните запаси и нематериалните активи.
5. Извършен е анализ на чувствителността на изведената справедлива стойност.

**Като обобщен извод може да се приеме, че извеждането на „справедлива стойност“ в условията на конвергенция е перспективна форма на приложение в счетоводната и оценителска дейност, водеща до вярно и честно представяне на отделните активи във финансовите отчети за целите на потребителите и на финансистите, счетоводителите и др. икономисти**

Раздел Г от Карта за изпълнение на количествените изисквания за заемане на академичната длъжност „Доцент” в УНСС

*2.1. Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (За доклад, индексирани в Scopus и/или Web of Science)*

1. Kavaldzhieva K (2019 г.), The impact of digitalization on the measurement of value in the production and operation of industrial products ,International Conference on High Technology for Sustainable Development , Hi Tech 2019 г., Общ брой страници: 150 Брой страници авторско участие: 5 Индексирани на доклад: Да: в Scopus <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57219119564>, <https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/9128260> Print ISSN 2603-3763, Online ISSN 2603-3771

### **Влиянието на дигитализацията върху измерването на стойността при производството и експлоатацията на индустриални продукти.**

Важен въпрос е как дигитализацията влияе върху стойността по отношение на нейната промяна в производствения сектор или при експлоатацията на промишлени продукти. За целта се разглеждат набор от дейности, които са комбинирани по специфичен начин във времето и пространството. Контролът на дейността също изисква подходяща организация. Организационното поведение е ключов фактор за добавяне на стойност в такива компании. Факторите, определящи стойността са: стимулиране и прилагане на подходяща политика, която осигурява конкурентно предимство и висока ефективност. По същество това означава добре установени мрежови линейни и функционални връзки на всички организационни нива и всички единици в измерването на стойността. Целта на тази статия е да изследва процеса на управление/въздействието на дигитализацията върху промените в стойността на производството, и по-специално на индустриалните продукти, като преход към кибер системи. Процеси на дисконтиране при оценката на приходите и разходите в контекста на бързото застаряване на иновациите. Тенденции в развитието на цифровите условия на веригата за стойност.

Изводите и обобщенията са: Дигитализацията е съвкупност от относително стабилни връзки, които съществуват между системните компоненти по веригата на стойността при производството и експлоатацията на индустриални продукти. Това е инструмент за прозрачно дигитално управление, чрез който се реализират целите, стратегията и политиката на компаниите. За да функционира правилно дигиталната система, тя трябва да има необходимата информационна плътност. В наши дни производството не само произвежда огромни количества информация, но и необходимото количество цифровизация е малко.

Следователно дигитализацията на тези дейности трябва да се разглежда като комплексен проблем, чието решение не трябва да бъде в отделни епохи, а в създаването на цифрова среда за цялата верига на стойността

2. Anguelov K , Kalina Kavaldzhieva (2021) , Methodology for determining the socio-economic factors in the performance of Cost-Benefit Analysis for the production of electricity from biomass, Published in: 2021 17th Conference on Electrical Machines, Drives and Power Systems (ELMA), Date of Conference: 1-4 July 2021, Date Added to IEEE Xplore: 06 August 2021 Индексиране на доклад: Да  
<https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85114952305&doi=10.1109%2fELMA52514.2021.9502978&partnerID=40&md5=a51e8a1c4893a7a8bdb9871b3c0c7535> Electronic ISBN:978-1-6654-3582-6 USB ISBN:978-1-6654-3581-9, Print on Demand(PoD) ISBN:978-1-6654-1186-8<sup>1</sup>  
DOI: 10.1109/ELMA52514.2021.9502978 Publisher: IEEE

### **Методика за определяне на социално-икономическите фактори при извършване на Cost-Benefit Analysis на производството на електрическа енергия от биомаса**

Основен инструментариум при вземане на решение за извършване на инвестиции със социално-икономическа значимост е Cost-Benefit Analysis /CBA/.

Посредством CBA се съпоставят от една страна векторът на ползите с разходите, които трябва да бъдат направени във връзка с инвестиционния проект във времето. По такъв начин се дава правдива картина за изгодността на подобна инвестиция посредством отчитане на влиянието на всички значими фактори. В тази връзка този анализ има своите специфики в зависимост от областта на приложение.

При CBA на производство на електрическа енергия от биомаса трябва да се разглеждат комплекс от ползи дължащи се на различни вътрешни и външни фактори, които могат да бъдат групирани както следва: социално-икономически фактори; екологични и здравно хигиенни фактори и фактори дължащи се на нормативната уредба (либерализирането на енергийния пазар, насърчаването използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и праговете стойности на замърсяващите емисии и др.).

Целта на настоящия доклад е да представи последователността от действия необходими при определяне на социално-икономическите фактори, необходими за CBA.

В тази връзка са разгледани както спецификите на тези фактори при производство на електроенергия от биомаса, така и начините за тяхното определяне. Разгледани са фактори като: фактори по отношение на хората, живеещи в ефективния район на хранване; фактор за потребление на населението в дадена агломерация и бизнес среда, определяне на стопанските източници на биомаса в агломерацията, реален финансов сконтов процент, Икономически индикатори (Икономическа нетна настояща стойност, Икономическата норма на възвращаемост), Социална поносимост на населението спрямо тарифите събирани за пречистване на отпадъците

В доклада са представена методическата последователност между горе представените обвързани социално-икономически фактори. Дадени са зависимостите, корекционните коефициенти и основните изводи от анализа на получаваните данни.

3. Damyanov, D., Kavaldjieva, K., Vlahova, B., & Lazarov, V. (2021). Innovation process and degree of innovation and innovation activity. Paper presented at the International Conference on High Technology for Sustainable Development, HiTech 2021 - Proceedings, (pp. 01-04). doi:10.1109/HiTech53072.2021.9614233 Индексиране на доклад: <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85123444844&doi=10.1109%2fHiTech53072.2021.9614233&partnerID=40&md5=46ce1cab490e7877e831578006f27ced>

Ефективността на иновационния процес до голяма степен зависи от нивото на неговата иновативност и новаторство дейност. Освен това включва целия цикъл на иновациите - идея, дизайн, производство, реализация и сервиз. В етапа на развитие, този процес зависи от много влияния, които пряко или косвено го засягат. Може да се предположи, че това е а целенасочена човешка дейност за създаване на иновации в разработване на нови продукти и процеси, пазар реализация и обслужване. Целият доклад е да предложи един подход за определяне, изследване и анализ на влияние на степента на иновативност и иновационна активност върху него..

**Иновационният процес** адаптира структурния обхват както на степента на иновация, така и иновационната активност. Доказва се връзката между степен на иновативност и иновационна активност. Изследвани са Технически индикатори, Персонални показатели, Пазарни показатели и Степен на иновативна активност.

**Иновационна активност и синергичен ефект** - формира се от въздействието на различни фактори, при които ефектът надвишава сумата от въздействието на всеки фактор по отделна. Следователно ефектът може да бъде както положителна, така и отрицателен. Количествените оценки на синергичния ефект са разнообразни. В световната практика се прилагат различни подходи и методи, използвани за определяне на „стойността“ на даден обект (предприятие, фирма, обособена част, продукт, процес) в случая на иновационния капитал. Размерът на дела от имота осигуряването на иновационния процес е иновационен капитал. В заключение може да се приеме, че има определена корелация и зависимост между иновационния процес, степента на продуктова и процесна иновация и иновация дейност. Тази взаимовръзка се влияе както от степен на иновационна активност и по периоди на бързо напредване на стареенето на иновациите. Следователно при определяне степента на иновационна активност, трябва да се отчетат всички влияещи фактори върху него и трябва да се има предвид, в т.ч. и сетивния ефект. От друга страна, иновациите процеса и иновативния потенциал на компаниите е строго свързани със способността на ръководството да управлява ефективно промените..

Иновации, иновативен потенциал на компанията и ниво на иновационни дейности може да се считат за ключови елементи за развитието на всяка компания, особено в съвременния бизнес свят. Състезанието за внимание и отчитане нуждите на клиентите чрез предлагането на фирмените продукти и услуги не могат да бъдат завършени без цялостната иновационна политика на предприятието. Нещо повече - иновациите и иновационните дейности на фирмата трябва да бъде проучена като основа за конкурентоспособна

устойчивост предимство и възможност за преодоляване на икономиката от кризисни обстоятелства по най-добрия възможен начин. Текущият отчет предлага и един подход за определяне, изследване и анализиране на въздействието на степента на иновативност върху дейността на компанията.

*2.2. Статии и доклади, публикувани в неореферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове*

**2.1. Кавалджиева, К. (2017), „Етапи и стъпки на възлагане на Доклад за оценка по Справедлива стойност на активи ; пасиви или собствен капитал за целите на оценяването“, Име на сборника: „Алманах на Катедра Счетоводство и анализ 1920-2017, Сборник научни статии, Издателство ИК - УНСС / Година: 2017 Страници от 463 -до 488 Авторско участие: 26 бр. страници. Общо 686 бр.страници, ISBN: 978-619-232-021-8**

Всички заинтересовани лица, за да вземат определено управленско решение се нуждаят от ясна и точна представа за справедливата стойност на всички активи / пасиви или собствен капитал. Предпоставка за успешно бизнес решение е необходимостта от коректно определяне на справедлива стойност на оценявания актив / пасив.

Един от основните проблеми е начина на възлагане на Докладите за извеждане на справедлива стойност. Важността на проблема е продиктувана от принципа за вярно и честно извеждане на справедлива стойност на оценявания обект.

Съгласно дефиницията представена в Международните стандарти за оценка, под думата „оценка“ може да се обозначава оценената стойност (заключение относно оценката) или разработването на оценената стойност (процеса на оценяване).

Етапите, които трябва да бъдат направени с цел оценка са както следва: Етап 1: Подписване на Договор, Етап 2: Анализ на отрасловите фактори и целите на оценката и Етап 3: Избор на подход и методи за оценка

Бизнес оценяването се използва за оптимизирането и усъвършенстване на управлението на дружеството, за изготвяне на коректни финансови отчети, за получаване на реалната представа относно собствеността на дружеството, за реструктуриране и оздравяване на дейността на предприятието, за изпълнение на нормативни изисквания, за подсигуриране на обезпечения на заеми и други сделки.

Приблизително оценената справедлива стойност е определена на базата на наличната пазарна информация, където има такава, или подходящи оценъчни модели. Чрез спазване на процедурата се гарантира, че ръководството отчита, че пазарната информация би могла да не отразява напълно стойността, по която даден обект на оценка може да бъде действително реализиран.

По този начин ще се гарантира на потребителите на Докладите за извеждане на справедлива стойност, че изведените им стойности са коректно определени и ще подпомогне преценката за степента на нивото на справедливата стойност.



**2.2. Кавалджиева, К. (2016), „Управленско решение при извеждане на справедлива стойност на нематериални активи“, Сборника научни статии: „Икономика на България и Европейския съюз; Конкургентоспособност и иновации, УНСС и ВУЗФ, Издателство ИК - УНСС / Година: 2016 Страници от 328 -до 338 Авторско участие: 10 бр. страници от общо 390.. бр.страници, ISBN: 978-965-644-852-1**

Основната цел на мениджърите е да се оптимизира и поддържа висока стойност на капитала на предприятието, чрез извеждане на справедлива стойност на различните активи. Справедливата стойност на нематериалните активи е основа за вземане на редица финансови, инвестиционни и управленски решения. По този начин се предопределя политиката на дружеството, както и по-високата стойност на нематериалните активи, толкова по надеждна и по-добре котирана е продукцията на пазара. За постигането на поставената цел се извършва анализ на ситуацията, в която се намира дружеството; анализира се произходът на вида нематериален актив, структурата на капитала, положението на дружеството в конкурентната среда и се оценява ефективността от дейността на капитала (от обращаемостта на активите). Извеждането на Справедлива стойност става въз основа на пазарни критерии - независимо дали има развит пазар или не. Оценяването по справедлива стойност цели - да се изчисли цената на продажба на актив и стойността на прехвърляне на пасив при обичайна сделка между пазарни участници към датата на оценяване при актуалните тогава пазарни условия (т.е. продажбената цена към датата на оценяване от гледна точка на даден пазарен участник, който държи актива или дължи пасива) Особено важно значение има влиянието, което указват дефинираните изисквания за оповестяване във връзка с оценките на справедливата стойност, а от там и анализа на ефективността на капитала при вземане на управленски решения.

На основата на изведената Справедливата стойност на нематериалните активи, има възможност същата да се признае като актив в Актива на баланса и от там да се увеличи размерът на собствения капитал. Чрез увеличение на стойността на нематериалните активи — се постига по - успешно налагане на пазара и по голяма възможност за вземане на редица управленски решения от мениджърите.

**2.3. Кавалджиева К. (2020), "Условия за извеждане и признаване на Справедлива стойност на примера на концесия за минерална вода -вкл.хотел и басейн", Сборник с доклади от 15 Международна научна конференция на младите учени на тема "Икономиката на България и Европейския съюз: Кръгова икономика и корпоративна и социална отговорност", УНСС, Издателство ИК - УНСС / Година: 2019 Страници от 328 -до 394 Авторско участие: 13 бр. страници от общо 520.. бр.страници, ISBN: 978-965-644-852-1**

Основната цел от страна на публичните органи е да оптимизират дейността на обектите на концесии, а от страна на частния партньор да максимализира стойността на капитала (инвестиран и собствен) с помощта на финансови, инвестиционни и управленски решения. За постигането на поставената цел се извършва анализ на обекта на концесията, взема се под внимание ситуацията, в която се намират заинтересованите страни; анализира се структурата на капитала (собствен, привлечен, публичен, частен) вложен в обектите на концесия и се оценява ефективността от направената инвестиция. Оптимизирането на структурата на капитала е възможно чрез корекции на нормата на ефективност, която е функция от дейността на икономическия оператор. Особено важно значение има влиянието на правата по концесионния договор и стойността на концесията и анализа на ефективността, които са в основата на вземане на управленски решения от заинтересованите страни.

В следствие на изследването се констатира, че определянето на стойността на концесията е необходимо да се извежда в пълен синхрон, както с Ръководството за финансов анализ и социално икономически анализ, така и с ЕСО. В основата на Оценките на такъв род Нематериални активи е доказване на финансовата или икономическа ефективност, стабилност и устойчивост на доходите от реализацията експлоатация на обекта на концесията. В следствие на така изведения показател може да се прецени доколко може да се оптимизира дейността и показателите на икономическия оператор и на всички заинтересовани страни.

**2.4. Кавалджиева<sup>2</sup>, К. (2019), „Оценка на Концесионните права като основа за вземане на устойчиви управленски решения (Evaluation of concession rights as a basis for sustainable management solutions“, Име на сборника: „Управление и устойчиво развитие: XXI-та Международна научна конференция“, Издателство ИК на ЛТУ/ Юндола / Година: 2019 Страници от 42 -до 47 Авторско участие: 10 бр. страници от общо 145 бр.страници, ISSN 1311-4506 Индексиране на доклада: Не**

При такива случаи е необходимо е да се отчете фактът, че липсва устойчив икономически интерес в разпокъсаните и малки частни гори поради ниските доходи и рентабилността на тези горски имоти, лошата пътна инфраструктура, недостатъчната подкрепа от държавните институции и повишаване на изискванията за устойчиво управление. Поради значимостта на този проблем, в изследването се анализира управлението на дървесината от горите в държавния горски фонд - при предоставяне на концесия за санитарно-битови и залесяващи услуги. Предмет на проучването са горите на държавния горски фонд, които се предоставят на концесия за санитарно-битови и залесяващи услуги. Изборът е предвиден в Правилника за прилагане на законодателството в областта на горите - да се предостави за разглеждане дървесината от горите в Държавния горски фонд.

<sup>2</sup> [http://oldweb.ltu.bg/conferences/uur/2019/files/agenda\\_msd\\_2019.pdf](http://oldweb.ltu.bg/conferences/uur/2019/files/agenda_msd_2019.pdf)

Дървесината в горите в държавен горски фонд се възприема от българското общество като част от националното богатство и идентичност. Икономическите, социалните и екологичните функции са от важно значение за устойчивото развитие на обществото и за подобряване условията на живот, особено в селските и планински райони. Тези функции са незаменими не само в национален, но и в глобален аспект.

След 1989 г. поради политическите и икономически промени в Р.България, горският сектор премина в период на реформи, насочени към функциониране в условия на пазарна икономика. Потреблението на дървесина непрекъснато нараства, което налага да се разглежда въпроса за управлението на горите. Населението и домакинствата използват приоритетно дървесина за огрев и за изработване на мебели.

Поради значимостта на този проблем в изследването се прави анализ на управлението на дървесината от горите в държавния горски фонд – при предоставяне на Концесия за услуга санитарна / гола сеч и залесяване.

**Обект на изследване** са дървесината от горите в държавния горски фонд, които са предоставени на Концесия за услуга за санитарна /гола сеч и залесяване. Изборът е обусловен в Правилника за прилагане на Закона за горите – да се предоставят възмездно за ползване дървесината от горите в държавните горски фонд.

**Предмет на изследване** е санитарната сеч на дървесина от горите в държавните горски фонд, които са предмет за предоставяне на Концесия на услуга.

**Цел на изследването** е да се анализират тенденциите на Концесиите за услуги - санитарна сеч на дървесината в горите, попадащи в държавния горски фонд. Ще се фокусираме върху показателите: настояща стойност на услугата, стойност на концесията, инвестиционна стойност и социалния баланс.

За реализиране на **поставената цел** са поставени за решаване следните **задачи**:

1. Да се приложи методология по предоставяне на концесия на услуга.
2. Да се установи какви ще бъдат приходите и разходите от ползването на дървесината от горите в държавните горски фонд.(при наличие на концесия).
3. Да се направят препоръки, свързани с управлението и организацията на горите, собственост на държавните горски фонд

На основание на установените приходи и разходи от ползването на дървесината в държавните горски фонд.(при наличие на концесия), може да се стигне до извода че наличието на Концесия би улеснило управлението и организацията на горите, собственост на държавните горски фонд. Това би имало благоприятно влияние върху местния бизнес и социалната инфраструктура

**2.5. Кавалджиева К.(2020), „Иновационен подход за виртуално и по – ефективно използване на експлоатационния срок на автоматизираща техника“, Сборник доклади Автоматизация на дискретното производство, Изд. ТУ-София Брой страници 5 бр. от стр. 188 –до стр. 192, ISSN 2682-9584, DOI 10.47978, Созопол**

В настоящия доклад се разглеждат особеностите на съвременната концепция за виртуално разширение на експлоатационните възможности на автоматизираща техника и начините за нейното по ефективно използване в производството. В тази насока е анализирано разширението на понятието срок за експлоатация и са анализирани условията за формирането на новите изисквания за употреба на тази техника. Изследвани и анализирани са взаимовръзките в производствената система. Определено е мястото на

понятията „оптималност“ и „ефективност“ в системата и възможностите за разширение на тази дейност. Дадени са примери с относително удължаване на експлоатационния срок на тази автоматизираща техника при оптимални резултати от нейната експлоатация. Разяснено е разбирането по отношение на понятията „Норматив за употреба на актив“ и „Норматив на експлоатационна срок“. Обърнато е внимание на понятието “Highest and best use”. Разгледани са различни възможности за вземане на оптимални управленски решения.

От направеното изследване може да се направи извода че концепцията „Highest and Best use“ е приложима и ефективна при оценка на активи в експлоатация. Експерименталните резултати показват че в случая нормативния експлоатационен срок на автоматизиращата техника относително се удължава. Това означава че виртуалното решение с помощта на оптимизационни методи довежда до повишаване на ефективния фонд от време на автоматизиращата техника и повишава нейната експлоатационна ефективност.

**2.6. Дамянов. Д., Х.Метев, К.Кавалджиева, Б.Влахова.(2020), Модернизацията алтернатива на бързото иновационно остаряване и условие за устойчивост на Интегрираното инженерингово пространство, Сборник доклади Автоматизация на дискретното производство, Изд. ТУ-София Брой страници 1,25 бр. от стр. 193 – до стр.196 ISSN 2682-9584, DOI 10.47978, Созопол**

Бързият прогрес в областта на индустриалните и информационни технологии и неговото въздействие върху производствените системи оказват все по-голям натиск върху инженеринговата структура и иновационното и остаряване. Ето защо съвременното технологично развитие създаде условия при които иновационното остаряване вече има преимуществено значение пред физическото. Особено важен момент в тази насока е правилното определяне степента на влияние на иновационното остаряване върху продуктите и процесите е цел установяване влиянието му върху технико икономическите и социалните резултати от индустриалната дейност. Освен това, въздействието па този процес се глобализира, в резултат на което настъпва иновационно остаряване на техниката и изоставане на равнището на влезлите в експлоатация технологии от съвременните в световен мащаб. По-нататъшното използване на иновационно остаряла техника и технологични процеси води до определени загуби, чийто размер ще зависи от степента на това изоставане. В настоящият доклад се предлага едни алтернативен подход за намаляване на иновационното остаряване на индустриалните продукти чрез модернизация и създаване на устойчивост в инженеринговото пространство. При това иновационния прогрес за в бъдеще ще оказва все по-голям натиск както върху технологичната структура, така и върху отличителните белези на този процес.

На базата на изследването може да се направи извода, че са изведени определящите характеристики на инженеринговите информационни системи, които дефинират едно по високо ниво във функционалния спектър па инженеринговите системи. С тях се създава възможност да се разшири обхвата на интегрираното инженерингово информационно

пространство. В това направление са определени и насоките за формиране на реинженерингови информационни депа за съхранение на информационни модули във виртуалната реалност. В заключение може да се каже, че иновационното развитие, иновационното остаряване и модернизацията са взаимно свързани проявления на един и същ процес. При това иновационното остаряване може да бъде изследвано овладяно и контролирано чрез съвременни методи и форми на приложение. За целта е предложен подход и начин за определяне величината и изчисляване размера на иновационното остаряване на продукти и процеси и определяне коефициента на модернизация. Предложен е и инструментариум за практическо използване и приложение на коефициентите.

**2.7. Kavalzhieva<sup>3</sup> K. (2019), Analysis and assessment of the financial effects of the innovative impact on the tangible and intangible assets entered into service“ , сп. International Scientific Journal Innovations/ том 1/ 2019 г., Общ брой страници: 45 Брой страници авторско участие: 3 от стр. 28- 30 Print ISSN 2603-3763 Online ISSN 2603-3771**

#### **Анализ и оценка на финансовите ефекти от иновативното въздействие върху въведените в експлоатация материални и нематериални активи**

При въвеждане в експлоатация - дълготрайните материални и нематериални активи се записват в инвентарните описи, което включва себестойността на транспортиране и привеждане на активите в нормална експлоатация в работна среда (включително монтаж, тест, калибриране и др.). Този процес е строго регламентиран, както нормативно, така и фактически. След освобождаването на актива, неговата амортизация или начисляване на амортизация започва таксуването. По време на периода на амортизация загубата се записва, но не се взема предвид стареенето на иновацията. Това отчитане има странични ефекти от бързото техническо развитие на комуникациите и информационните технологии. В тази статия е направен опит да се даде методологично обяснение на това проявление и да се намери подход за определяне на големината на разсейване или оценка на стойността на динамичната среда на актива.

В стопанската практика в развитието на производството, не се вземат предвид промените, които се правят, и при планирането и определяне на обема на продукцията, която може да бъде произведена, само изходните данни (показатели) на активите за осигуряване на това производство са взети. Промени, които могат да възникнат поради въздействието на иновационни фактори които формират иновативни иновации не се вземат предвид. Последното може да доведе до относителни промени в параметрите на машината и следователно до намаляване на очакваните финансови резултати. Това намаление ще зависи от нивото (разликата) между параметрите на нови и стари машини. С предложението за отчитане застаряването на иновациите, много от тези странични ефекти ще бъдат взети предвид и контролирани

<sup>3</sup> <https://stumejournals.com/journals/innovations/2019/1/28>

**2.8 Kavalzhieva K. (2019), TRANSPARENCY IN THE LIFE CYCLE MANAGEMENT OF FINANCIAL INSTRUMENTS OF INDUSTRIAL PRODUCTS“ , сп. International Scientific Jurnal Innovations/ том 4/ 2019 г., Общ брой страници: 160 Брой страници авторско участие: 5 от стр. 130- 133**  
**<https://stumejournals.com/journals/innovations/2019/4/130> Print ISSN 2603-3763 Online ISSN 2603-3771**

### **Прозрачност при управление с финансови инструменти - жизнен цикъл на индустриални продукти**

Специфичността на управлението на жизнения цикъл на индустриалните продукти като съвкупност от дейности, които са съчетани по определен начин във времето и пространството, изискват подходяща организация за неговото развитие и контрол. В този смисъл фирмите трябва да имат такава организационна нагласа която да стимулира и реализира подходяща политика, осигуряваща конкурентно предимство и висока ефективност. По същество това означава добре изградени мрежови линейни и функционални връзки на всички организационни равнища и всички звена. Тази организация е съвкупност от сравнително устойчиви връзки, които съществуват между нейните компоненти. Тя е средство за прозрачно управление чрез което се реализират целите, стратегията и политиката на фирмите. Целта на настоящата статия е да се изследва процеса на управление жизнения цикъл на индустриалните продукти ,като се използват финансови инструменти.

На базата на изложеното могат да се направят следните изводи и обобщения:

Управлението на жизнения цикъл на индустриален продукт (материален актив) може да дефинира прозрачност през всички етапи на цикъла на продукта. Използването на финансови инструменти е сполучлив подход за управление и контрол не само на отделните етапи на цикъла но и информационна възможност за междинна и крайна оценка на актива.

**2.9. Kavalzhieva K. (2020), Apply an innovative approach to deriving the value of the synergistic effect“, сп. International Scientific Jurnal Innovations/ том 1/ 2020 г., Общ брой страници: 160 Брой страници авторско участие: 5 от стр. 7- 10**  
**<https://stumejournals.com/journals/innovations/2020/1/7> Print ISSN 2603-3763 Online ISSN 2603-3771**

### **Прилагане на иновативен подход при извеждане стойността на синергичния ефект**

Синергичната стойност е специална стойност, която обхваща и допълнителни елементи на стойност, създадени от обединяването на два или повече активи по веригата на стойността. При това синергичната стойност показва стойността и на обединения

интерес на участващите в нея и е по-голяма от сумарната стойност на отделните оценявани активи. Целта на настоящата статия е да се използва нов подход, като се анализира ситуацията, в която се намират редицата от дружества които генерират тази част от синергичния ефект. Този иновативен подход е приложен на база приходен подход като са генерирани инкрементални парични потоци. Начина на извеждане на стойност на синергичния ефект е от особено важно значение за всички заинтересовани страни , като приложимите методи са: Метод на разходите и Метод на приходите.

Определяне стойността на синергичния ефект от придобиване на финансови активи с използване приходния подход е подходящ и точен за компании с по голям брой дружества.

При определяне на стойността на Синергичния ефект след отчитане на всички известни факти и обстоятелства, свързани с дейността и перспективите, включително и състоянието на пазарите на фирмата може да се приеме като добро решение.

Резултатът, получен по този метод , показва в стойностно отношение по добри резултати при използване на синегичния подход.

**2.10 Кавалджиева, К. (2020). Негативно влияние на климатичните промени върху извеждането на справедливата стойност на доходоносни активи (на примера на ВЕЦ). В Приносите на счетоводството в икономическата наука : Сборник с доклади от Юбилейна Международна научна конференция по повод 100-годишнината на катедра "Счетоводство и анализ" (София). (с. 383-392). София : Издателски комплекс – УНСС.**

### **CEEOL - Chapter Detail**

Всички активи обичайно се отразяват по справедлива стойност във Финансовите отчети. Чрез вярно, честно и справедливо отразяване на стойностите на активите се постига оптимизиране на дейността и максимализиране стойността на капитала. В резултат се вземат адекватни финансови и управленски решения. Основна цел: на всяка една бизнес единица е да измери вярно, честно и справедливо на своите активи в баланса на дружеството. Справедливата стойност на доходоносните активи (например Водоелектрически централи) се влияе от климатичните промени. При извеждането на стойността им е нужно да бъдат спазени всички действащи оценителски стандарти – EVS, IVS, National valuation standards, Регламент 575, както и Директивата на ЕС и Закона за ипотечно кредитиране действащ в България. Основните задачи, които си поставяме е да се извърши анализ на ситуацията, в която функционират активите; да се анализират разходите и приходите, които генерират тези активи и да се представи проявлението / ефекта на справедливата /пазарната стойност на доходоносните активи. Приложим метод е: Метод дисконтирани парични потоци. Проблем е начина на определяне на последващата оценка

на стойността (преоценката) на Доходоносните активи при наличие на климатични промени. Коректното прилагане на метода на извеждане на стойността на Доходоносни активи, както и изменението на стойността в резултат на климатичните промени е от особено важно значение за всички заинтересовани страни. Основни резултати – Извеждане на Справедлива стойност на Доходоносни активи към момента на придобиване. Извеждане на Справедлива/пазарна стойност на Доходоносни активи в резултат на Климатичните промени При нейното извеждане е нужно да се вземат под внимание редица компоненти. Изводи: Справедлива стойност на Доходоносни активи зависи от:

- начина на корпоративно управление;
- климатичните промени, които пряко влияят върху стойността на активите;
- отражението на ефекта от изменението на стойността във финансовите отчети на дружеството.

Препоръки: При регламентирано извеждане на стойност на Доходоносни активи – важноста на проблема е продиктувана от принципа за вярно и честно представяне на активите/ ефекта от климатичните промени, ефекта от дейността и управлението в баланса от една страна, а от друга отражението на добавената стойност от променените справедливи стойности във управленските отчети.

Заклучение: При регламентирано извеждане на стойност на Доходоносни активи – важноста на проблема е продиктувана от принципа за вярно и честно представяне на активите/ ефекта от климатичните промени, ефекта от дейността и управлението в баланса от една страна, а от друга отражението на стойността от променените справедливи /пазарни стойности във управленските отчети.

**2.11. Tomov, P., Kavaldzhieva, K., Rachev, D., & Vlahova, B. (2022). Programmed aging—a condition for rapid application of new technologies. Innovations: International Scientific Journals,, Брой 1/2022 г. , Общ брой страници: 160 Брой страници авторско участие: 5 от стр. 6-8. <https://stumejournals.com/journals/innovations/2022/1/6> Print ISSN 2603-3763 Online ISSN 2603-3771**

### **Програмирано остаряване – условие за бързо прилагане на новите технологии**

Програмираното остаряване на индустриалните продукти не е закономерност, причинена от иновативното развитие, а алтернатива на иновативно остаряване. Програмираното стареене е целенасочена и контролирана човешка дейност с цел решаване на някои индустриални, икономически и социални проблеми на развитието на обществото. Включително задоволяване на специфични индивидуални технически и организационни нужди. От тази гледна точка програмираното остаряване все повече играе ролята на алтернатива на бързото иновативно остаряване на продукти и процеси. Освен това на



сегашния етап на техническо развитие иновативното стареене вече е по-важно от физическото стареене. Ето защо особено важен момент в тази посока е правилното определяне на степента на иновативно остаряване, а оттам и на избор на алтернативата - програмирано стареене. Правилна оценка на въздействието на програмираното стареене върху мащаба и времето на стареенето е от решаващо значение за своевременното отстраняване на негативните последици от тяхното въздействие

В заключение на настоящото изследване могат да бъдат направени следните изводи:

1. Програмираното стареене може да бъде алтернатива на бързото иновативно стареене или процесът на програмирано стареене може да бъде регулирани от човека.

2. Иновативното стареене е закономерност и нейното проявление е даденост, наложена от иновативното развитие и човешка намеса в процеса на нейното проявление

### ***2.3. Публикувана глава от колективна монография***

2. Кавалджиева, К. (2017), „Последваща оценка на финансовите инструменти по справедливата стойност за целите на финансовите отчети“, Име на колективната монография: „Икономиката на България и Европейския съюз: Наука и бизнес“ към Финансово – счетоводен факултет“/ Година 2017 г, Издателство ИК на УНСС. Страници от 309 -до 322 Авторско участие 14 страници Общ брой страници на монографията - 494 бр., ISBN: 978-954-644-974-0

За постигането на поставената цел се извършва анализ на ситуацията, в която се намира дружеството; анализира се признаването на разходите и създадения актив. В условията на провеждане и прилагане на Европейски политики и по конкретно финансирания Първоначалната оценка и заприхождаване на финансовите инструменти (активи) се извършва по себестойност. Проблем е начина на определяне на последващата оценка на финансовите активи.

Важността на проблема е продиктувана от принципа за вярно и честно представяне на активите в баланса от една страна, а от друга отражението на обезценката във управленските отчети и формиране на себестойността на предоставените услуги.

При последваща оценка на финансовите инструменти е най-добре да бъде прилагана Справедлива стойност. При нейното извеждане е нужно да се вземат под внимание редица компоненти. Особено важно значение има влиянието, което указва наличието на права по договорни споразумения върху финансовите инструменти, а от там индиректно и върху себестойността на услугите. Чрез извеждането на справедливата стойност на финансовите инструменти ще се постигне вярното и честно представяне на ситуацията в Годишните финансови отчети и извеждането на справедливата стойност на капитала, а от там и анализа на ефективността на капитала при вземане на управленски решения.

## **Заключение относно финансовите инструменти - отчитане, представяне и оповестяване**

Изготвянето на финансовите отчети в съответствие с МСФО изисква да се правят приблизителни оценки и предположения, които се отразяват на балансовата стойност на активите и пасивите към датата на баланса, както и на отчетените приходи и разходи за периода. Ръководството отчита че пазарната информация би могла да не отразява напълно стойността, по която даден финансов инструмент може да бъде действително реализиран. По преценка на ръководството е отчетено, че справедливата стойност на някои балансови позиции не се различава съществено от техните текущи балансови стойности. Това се отнася за паричните средства, предоставени кредити и депозити и други договорни вземания и задължения. Виждането на ръководството за тях е, че текущата балансова стойност на тези активи и пасиви се доближава до тяхната справедлива стойност, особено когато те са краткосрочни или лихвените им проценти се променят с промяната в текущите пазарни условия

За целите на изготвянето на Отчета за паричните потоци Дружеството е приело като парични средства и парични еквиваленти всички високоликвидни и свободно разполагаеми финансови активи под формата на пари в брой, средства по разплащателни и депозитни сметки с остатъчен срок до 90 дни

Първоначално финансовите активи, държани за търгуване, се признават по цена на придобиване, която е справедливата стойност на платеното възнаграждение. След първоначалното признаване дружеството оценява финансовите активи за търгуване по справедлива стойност на базата на котираните цени купува на активен пазар. При липсата на котирани цени се използват техники за надеждно определяне на справедливата стойност на финансовия инструмент чрез съпоставяне на текущата пазарна стойност на друг сходен финансов инструмент или определяне на дисконтираните парични потоци, които се очакват от финансовия инструмент чрез сконтони проценти, равняващи се на преобладаващия процент на възвръщаемост за финансовия инструмент

Реализираните и нереализираните печалби и загуби, произтичащи от промени в справедливата стойност на финансовите активи, държани за търгуване, се признават в Отчета за доходите като текущи финансови приходи или текущи финансови разходи за периода на възникването им. Получените лихви по време на притежаването на финансови активи се отчитат като приходи от лихви.

Всички покупки и продажби на финансови активи се признават на датата на търгуване т.е. датата, на която дружеството се ангажира да закупи или продаде актива.

Кредитите, отпуснати от дружеството, се отчитат по амортизирана стойност. Амортизираната стойност е стойността, по която са оценяват финансовите активи при първоначалното им признаване, минус погашенията на главницата, плюс или минус

натрупаната амортизация на разликата между първоначалната стойности стойността на падежа с използване на метода на ефективния лихвен процент и минус всяко намаление вследствие на обезценка и несъбираемост. Всички кредити се признават при фактическото отпускане на средствата на кредитополучателите

Кредитен риск е рискът, при който клиентите няма да бъдат в състояние да изплатят изцяло дължимите на дружеството суми в предвидения срок

Периодично актюерът на дружеството прави оценка дали общо формираните резерви, намалени с отсрочените аквизиционни разходи, са достатъчни, за да покрият евентуални бъдещи плащания. Съгласно изискванията на регулаторните органи сумата на така формираните резерви трябва да бъде обезпечена напълно с инвестиции във високоликвидни активи (парични еквиваленти, депозити, ценни книжа). При оценката за адекватността на резервите се вземат под внимание паричните потоци, насочени за плащане на обезщетения, паричните потоци, генерирани от събрани премии, изплатените комисионни

Пазарният риск е рискът от негативното движение на лихвените проценти, валутните курсове между различните валути и на пазарната цена на ценните книжа и другите финансови инструменти. Тези движения оказват влияние върху рентабилността на дружеството. Дружеството винаги има експозиция спрямо движението на пазарните лихвени проценти, което оказва влияние върху финансовото състояние и паричните потоци. Лихвените маржове могат да варират в резултат от промени в пазарните условия.

Лихвените проценти за активи и пасиви, деноминирани в български лева, се определят на базата на движението на основния лихвен процент, определян от Българската народна банка (БНБ), и колебанията им са предвидими в определена степен. Дружеството следи постоянно движенията при чуждестранните валути, несъответствията в лихвените нива и в матуритетната структура на своите активи и пасиви. Също така наблюдава текущо промените в цените и доходността на търгуваните държавни ценни книжа. Пазарният риск се следи активно, за да се осигури съответствие с пазарните рискови ограничения.

Валутният риск е риск от негативното влияние на колебания в преобладаващите валутни курсове върху финансовото състояние и паричните потоци на дружеството.

Ликвидният риск представлява риска от невъзможност дружеството да посрещне текущите и потенциалните си задължения, когато те са дължими, без да понесе неприемливи загуби. Несъответствието в матуритетната структура на активите и пасивите увеличава потенциално рентабилността, но увеличава също и риска от загуби. За да управлява този риск, дружеството поддържа във всеки момент високоликвидни активи.

**3. Kavalzhieva, K. (2018), „Measurement of a liquidation value“, Име на колективната монография: ISMA University Riga (Latvia)/ Collective monograph Transformational**

**processes the development of economic systems in conditions of globalization: scientific bases, mechanisms, prospects“, Година 2018 г, Издателство ISMA University Riga (Latvia)/. Страници от 108 -до 128 Авторско участие: 20 стр., Общ брой страници: 162 ISBN: 978-954-644-974-0 ISBN (PDF): 978-9984-891-05-7 , ISSN 1492-8965 (electronic)**

Когато се прилага ликвидационна стойност, всички заинтересовани страни трябва да имат а ясна и точна представа за ликвидационната стойност на всички активи, пасиви или капитал. Един от основните проблеми е ясното определяне на условията и предположения, които определят стойността на ликвидността. Значението на проблемът произтича от принципа за вярно и справедливо изчисляване на ликвидационна стойност, предмет на оценка. Обикновено в икономическия живот на компанията прилагането на ликвидация стойността е необходима, когато започнете да разпродавате активите. (Вижте статията 717б, ал.5 от Търговския закон (ТЗ) и чл.717ж, ал.1 от Търговския закон и националното счетоводство стандарт 13). При определяне на ликвидационната стойност – Търговската Законът възприема различен подход в сравнение с други регулиращи закони принудително изпълнение по отношение на имуществото на длъжника (Граждански процесуален кодекс, Дан Процесуалния кодекс за застраховането и Закона за банковата несъстоятелност). Докато тези закони предоставяне на оценка на пазарната (предсказуема) продаваема цена, СА предвижда, подобно на Закона за приватизация и следприватизационен контрол, определяне на метода на оценка<sup>1</sup> .

Основната цел на това изследване е да демонстрира съществуването на няколко основни техники за прилагане на метода на ликвидационната стойност при ликвидация или несъстоятелност на длъжника. При прилагането на метод на ликвидационната стойност се извеждат две основни разновидности на стойността – ликвидационна стойност при условията на доброволна ликвидация и ликвидационна стойност при принудителна ликвидация. Основната задача е да се илюстрират начините, по които ликвидационните стойности са извлечени, за да се изведат основните прилики и разлики в различните видове ликвидационна стойност.

**4. Кавалджиева, К. (2020), „Прилагане на приходен подход при извеждане на стойността на синергичния ефект при преобразуване на дружества“, Име на колективната монография: „Икономиката на България и Европейския съюз: Финанси, счетоводство, финансов контрол“/ Година 2020 г, Издателство ИК на УНСС. Страници от 341 -до 361 Общ брой страници: 458 Брой авторски страници: 20, ISBN: 978-619-232-457-5**

Мениджърите се стремят да представят във Финансовите си отчети, всички активи и пасиви на дружеството по справедливи стойности. С цел оптимизиране дейността на предприятието и максимализиране стойността на капитала, чрез адекватни финансови и управленски решения. **Основна цел:** Предпоставка за успешен бизнес се проявява и чрез извеждане на стойността проявяваща се чрез Синергичния ефект. Синергичната стойност е

специална стойност, която обхваща и допълнителни елементи на стойност, създадени от обединяването на два или повече обекти/ активи. Синергичната стойност показва стойността на обединения интерес и е по-голяма от сумарната стойност на отделните оценявани обекти/ активи. **Задачите** които си поставяме е да се извърши анализ на ситуацията, в която се намират редицата от дружества част от синергичния ефект; анализира се признаването на разходите и създадения актив. Показаният метод е на база приходен подход или са генерирани инкрементални парични потоци. Проблем е начина на определяне на последващата оценка на стойността на Синергичния ефект. Начина на извеждане на стойност на синергичния ефект е от особено важно значение за всички заинтересовани страни. **Приложимите методи** са: Метод на разходите и Метод на приходите. **Основни резултати:** Извеждане на стойност на синергичния ефект. При нейното извеждане е нужно да се вземат под внимание редица въздействащи компоненти.

**Изводи:** При наличие на положителна стойност – това би следвало да означава че дружествата са управлявани качествено и имат положителен ефект.

24. Група Ж - Статии и студии, индексирани в други международни бази данни с научна информация, публикувани в научни списания

24.1. Kavaldzhieva, K. (2016). Efficiency of the Capital Invested in Oncological Care Measured by Social Affordability. Economic Alternatives, 2016, (1), 83-92. <a href="https://www.unwe.bg/eajournal/en/journalissues/article/9208">https://www.unwe.bg/eajournal/en/journalissues/article/9208</a>
--

### **Ефективност на капитала, инвестиран в онкологични грижи, измерен чрез социална достъпност**

Основен проблем при инвестициите в здравеопазването и социалните системи е ефективността на инвестицията, на оптимизиране на социалната инфраструктура, дали хората (потребителите) ще могат да си позволи услугите, предлагани от новите активи – предмет на инвестицията. Да се отговори на тези въпроси трябва се разглеждат: начини за формиране на парични потоци за изчисляване на разходите за услуги, ценообразуване на услуги, анализ на покупателната способност на населението, достъпност и финансови устойчивост.

Въз основа на анализа може да се заключи, че инвестираните капитал е социално непоносим за население, живеещо на минимално ниво на бедността. Следователно процедурите за пациентите, които са от тази децилна група, следва да се заплати изцяло или от НЗОК фонд или държавния бюджет. При условие, че се провери достъпността само за населението с доходи на минималното ниво на бедност, ситуацията е значително по-различна. Следвайки проучения вариант за инвестиране на капитал в модернизация и реконструкция на лечебно заведение, както и идентифициране на проблемите в частта където се постига капиталова ефективност, в резултат на взетото решение, то може да се твърди, че инвестицията в тази област ще бъде рационално само ако Националната

здравноосигурителна каса или Държавният бюджет поема част от финансите тежест, свързана с експлоатацията на оборудването и лечението на пациенти. За показване на ефективността от настоящото решение следните показатели се считат:

- Финансова нетна настояща стойност и финансовата вътрешна норма на възвръщаемост, които са незадоволителни, ако бъдат финансирани изцяло от лечебното заведение. Възможно е инвестиционно намерение само, ако има подкрепа от Държавен бюджет (НЗОК) или европейски Общност.

- Икономическа нетна настояща стойност и икономическа вътрешна норма на възвръщаемост стойност са положителни и задоволителни, които означава, че инвестиционното намерение е от изключително голямо значение.

- Средна социална достъпност статистически доходи на домакинствата: вложеният капитал е социално достъпни, тъй като процедурите може да бъде платен и приемлив за доходите на хората. Източниците използвани за покриване на разходите са и двете приходи, т.е отпуснати от националното здравеопазване застраховка, а от допълнителни плащания на хората.

- Социална достъпност на населението, което е на минималното ниво на бедност: инвестираният капитал е социално непоносими. Следователно, за пациентите от тази децилна група, процедурите трябва да се заплащат изцяло от НЗОК фонд или държавния бюджет.

24.2. Стоянов, С., Орешаров, Н., Димов, О., Николова, Н., & Кавалджиева, К. (2022). Оценка и ефективност от адаптиране на стандартите за оценяване към обучението, бизнес средата и практиката в Република България. Икономически и социални алтернативи, (1), 69-79. <https://doi.org/10.37075/ISA.2022.1.07>

Преминаването през поредица от кризисни и следкризисни периоди през последните двадесет години оказва сериозно негативно въздействие върху цялостното извеждане на стойности на активи, пасиви и капитали, служещи както за частни така и за публични цели. Същевременно натискът върху всички нива на вземане на управленски решения както в частен така и в публичния сектор за доставяне на повече и по-качествени услуги расте постоянно. Това налага преосмисляне на начина, по който се извеждат отделните видове стойности на различните видове активи, пасиви и капитали. Създаването на различни стандарти за оценяване в различните страни е предпоставка за по-коректно и по – ефективно остойносттаване на различните активи, услуги, капитали и др. обективни и субективни отношения в действаща бизнес единица. По този начин ще има предпоставка да се вземат по-ефективни управленски решения във връзка с изразходване на ресурсите. От една страна, вследствие на световните тенденции за промяна на законодателството, промяна на климата, енергийната ефективност и др. самите стандарти и методи за оценяване търпят

развитие, което от особено важно значение за нашата страна. От друга страна, спецификата на нашата икономика и законодателство е предпоставка за налагане на необходимост от разработване на национални стандарти за оценяване, чрез които да се даде предпоставка за по коректно извеждане на различните видове стойности, което се отразява както върху вярното и честно представяне на активите и пасивите така и върху вземането на управленски решения. Настоящото изследване си поставя за цел да измери и анализира нуждата от национални стандарти за оценяване и тяхното влияние върху образователните програми. Резултатите от изчисленията на оценката и ефективността от адаптиране на стандартите за оценяване показват, че различията във философията и приложението на отделните стандарти в отделните страни са съществени, което е предпоставка за различия в изведените стойности. Това налага създаване на специфични дисциплини за обучение по оценяване.

В резултат на изследването се постигнат следните конкретни резултати:

- реализирано цялостно изследване на учебния план на всички квалификационни мероприятия провеждани в Камара на независимите оценители в България, Европейска група на оценителските асоциации (ТЕГОВА), Международен институт по Бизнес оценяване (IBV) и на учебните програми по съответстващи дисциплини в УНСС по всички основни елементи, в т.ч. интегрираното развитие на знания и умения;
- адаптирани учебни програми по съществуващи дисциплини в УНСС и създаване на нови дисциплини с цел полагане на фундаменталните основи за обучение в направление Оценяване и в последствие по – лесно получаване на сертификат по различни правоспособности за Независим оценител.;

Крайният резултат от изпълнението на проекта е да бъде постигнат международно признат профил на образованието в УНСС в областта на Оценяването. Това от своя страна ще допринесе за утвърждаване на лидерските позиции на УНСС сред бизнес университетите в Европа, тъй като учебните програми в направление „Оценяване“ ще бъде единствените, получили акредитация от авторитетни международни професионални организации –ТЕГОВА, ICAEW, CIMA, IBV които имат общо над 600 000 членове по целия свят. В допълнение, развитието на знанията и уменията на студентите като интегрирани компетенции, насочени към дългосрочното кариерно развитие на студентите и към това, което се изисква от бизнеса в съвременния свят, е гаранция за постигането на висока добавена стойност в образованието, както за студентите, така и за работодателите и обществото, като цяло.

Анализирани са и са разгледани съществуващи дисциплини като: „Международни счетоводни стандарти“, „Спецкурс по управленско счетоводство“, „Представяне и оповестяване на финансовите инструменти във финансовите отчети“, „Финансови отчети и оценка на риска на публични акционерни дружества във финансов сектор“, „Бизнес

оценяване“, „Недвижими имоти – специфични познания“, „Земеделски земи, гори и земи от горския фонд – специфични познания“, „Машини и съоръжения – специфични познания“

Направено е проучване и анализ на дисциплини по отделните обекти за оценяване- „Креативно счетоводство“, „Оценка на недвижимите имоти“, „Оценка на земеделски земи и трайни насаждения на поземлени имоти в горски територии“, „Оценка на машини и съоръжения“, „Оценка на финансови активи и финансови институции“, „отчитане на предприятия в ликвидация и несъстоятелност“, „Статистически методи и подходи при оценка на риска“ и „анализ на риска и неопределеността в оценяването“.

В заключение авторите предлагат една напълно нова магистърска програма по Оценка. Предпоставка за нейното създаване е ключовото значение, което дейността оценяване заема в счетоводството и икономиката като цяло. Тя ще бъде изключително ползотворна за всички оценители и кандидат оценители в Република България, за полагане на фундаментални основи.

24.3. Кавалджиева, К. (2022). Концепция за цифрова трансформация на счетоводни услуги в условия на дигиталност. Научни трудове на УНСС, (1), 259-267. <http://unwe-research-papers.org/bg/journalissues/article/10501>

Бързото развитие на информационните и комуникационни технологии се определя като водещ фактор за изграждането на конкурентоспособна индустриална среда. В световен мащаб приложението на тези технологии е изведено като стратегически приоритет за повечето страни. Целта на концепцията за цифрова трансформация на счетоводни услуги е да се създадат предпоставки за по-нататъшно автоматизиране на тази дейност и условия за конкурентно развитие на индустриалните фирми. Необходимостта от концепцията се налага от бързия растеж на новите информационни технологии, водещи до цифровизиране на производствени и бизнес процеси, както и създаване на качествено нови предпоставки за генериране на нова стойност. Това означава и подготовка за изграждането на нови, институционални и организационни отношения в обществото. Те са от ключово значение за управлението на този сложен информационен, технологичен, икономически и социален процес в т.ч. на счетоводните услуги в контекста на трансформация и цифровизиране на индустриалните дейности. За постигане на целите е приложим интегриран подход за анализ на проблема

В обхвата на дигитализацията са включени разнородни технологични и бизнес дейности, модели и решения. Към тях се отнася и развитието на електронния бизнес и електронната търговия, високо автоматизираните производства, транспортни и енергийни системи и други. Към този обхват влизат още облачните услуги, интернет технологиите, оползотворяване на потенциала на големите данни (Big Data), развитието на изкуствения интелект и др. Това са и основните технологични предпоставки за развитие на цифровата икономика, вкл. и унификацията на тези дейности. Създават се условия за приемането на



общии технологични стандарти, да се синхронизира оперативната съвместимост между системите и гарантира тяхната надеждна работа, както и спазване на изискванията за поверителност, сигурност и достъпност. Налице са нови индустриални изисквания, представляващи съвкупност от свързани цифрови технологични решения, подпомагащи развитието на интеграцията и обмена на данни в реално време в производствените процеси. По своята същност това означава индустриален и технологичен трансформационен процес, който естествено следва развитието на научните и производствени практики. Създаването на концепция за подпомагане на трансформационните процеси се приема като израз на националния стремеж да бъдем адекватни на съвременните технологични и социално-икономически условия. В заключение Концепцията за цифрова трансформация на счетоводни услуги в условия на дигиталност е необходимост, която е от национално значение за социално-икономическия живот като цяло. Концепцията може да се определи като системна и експоненциална трансформация, свързана с развитие на гъвкави производствени модели и процеси основно чрез нов тип автоматизация, ефективни мрежи и механизми за децентрализирано управление. Както и благодарение на аналитични инструменти, на базата на обработка на големи данни и интеграцията им чрез информационни и комуникационни технологии. Бързият и мащабен процес на навлизане на цифровите технологии във всеки аспект от ежедневието води до дълбоки индустриални промени. Той все повече променя пазара на труда и бъдещето ни зависи от вида, качеството и нивото на образование на младите хора. Навлизането на цифровите технологии се отразява все повече върху пазара на труда и заетостта. Най-засегнати са нискоквалифицираните и рутинните дейности, които се автоматизират. В противодействие на тези тревожни данни образованието трябва да е все по-широко спектърно. Нарушава се традиционната структура на пазара на труда, като все повече професии изчезват и се появяват нови, като същевременно, все повече хора в бъдеще ще работят дистанционно.

24.4 Кавалджијева К. "Извеждане на справедлива стойност при свързани лица", издадено в Научни трудове към УНСС, бр 3/2023 стр.139-165 (Индексиране на статията: Да: в CEEOL, ROAD и RePec. Индексиране на статията: Да: в CEEOL, ROAD и RePec

Основна цел на всички ръководни органи е да вземат правилни управленски решения, които да бъдат законосъобразни и показват ефективно и добро управление на предприятията. При сделки между свързани лица е нужно да се изведе тяхната справедлива стойност.

Цел на изследването в настоящата студия е да се установи влиянието на различните методи за извеждане на справедлива стойност.

Изследователската теза е, че подобряването на разбирането за приложение на различните методи за оценка биха довели до по-коректно и по-надеждно определяне на

справедливата стойност при наличие на свързани лица, което от своя страна би довело до по-обосновани и по-адекватни управленски решения.

В резултат на изложеното изследване, може да се заключи, че заложените методи за извеждане на пазарна цена/справедлива стойност съгласно Наредба Н-9 не са в противоречие с техниките, описани в МСФО 13 и в Българските стандарти за оценяване. Описаните методи за оценяване са в унисон с изискванията на Закона за независимия оценител, което е предпоставка да се спазват значително по-подробните и по-прецизните изисквания на Българските стандарти за оценяване.

По този начин би могло да се твърди, че може да се доведе до правилно разбиране на начина на извеждане на справедливата стойност и изкривяване на крайния резултат. Установено е влиянието/сходството на различните методи за извеждане на справедлива стойност/пазарна цена, на база на което да се изведат насоки за по-правилно прилагане на различните изисквания и разпоредби при извеждане на справедливата стойност. Изследването би могло да се развие като се акцентира върху формирането на различни рискове при наличие на свързани лица и при несвързани лица.

24.5. Кавалджиева, К. (2022). Извеждане на справедлива стойност на материалните запаси под формата на материали, стоки и готова продукция. Икономически и социални алтернативи , 28 (4), 70-88. <https://www.unwe.bg/alternativi/bg/journalissues/article/25059>  
<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bsu&AN=160574549&site=ehost-live>

Важен въпрос при вземането на управленско решение е по какъв начин да се получи реална представа за стойността на притежаваните от предприятието стоково-материални запаси. Важността на проблема е продиктувана от няколко факта: 1. По този начин следва да се прецени какви пари са блокирани в материални запаси; 2. Как тези активи влияят върху търговския оборот на държавата, а оттам и на икономиката като цяло на държавата. Влиянието, което оказват тези активи върху стойността на капитала на предприятието, е съществено и върху кредитната адекватност, а също така и върху себестойността на крайните продукти на предприятието. Съществуват различни видове стойности за различни цели – пазарна стойност, справедлива стойност за счетоводни цели, справедлива стойност за данъчни цели, справедлива стойност за целите на оценяване. При съставяне на финансовите си отчети предприятието спазва принципите на „същественост – предприятието представя поотделно всяка съществена група статии с подобен характер. Обединяване на суми по статии с подобен характер се допуска, когато сумите са несъществени или обединяването е направено с цел постигане на по-голяма яснота. Сумата по статия е съществена, ако пропуските и неточното представяне на позицията биха могли да повлияят върху икономическите решения на ползвателите, взети въз основа на финансовите отчети, или биха довели до нарушаване на изискването за вярно и честно представяне на имущественото и финансовото състояние, финансовите резултати от

дейността, промените в паричните потоци и в собствения капитал“ (Чл. 26, ал. 1, т. 6 от Закон за счетоводството, Lex.bg – Закони, правилници, конституция, кодекси, държавен вестник, правилници по прилагане). Друг принцип на счетоводството е „оценяване на позициите, които са признати във финансовите отчети, се извършва по цена на придобиване, която може да е покупна цена или себестойност или по друг метод, когато това се изисква в приложимите счетоводни стандарти“ (Чл. 26, ал. 1, т. 9 от Закон за счетоводството, Lex.bg – Закони, правилници, конституция, кодекси, държавен вестник, правилници по прилагане). За да се спазят тези принципи е нужно да се изведе справедлива стойност на стоково-материалните запаси.

Балансовата стойност на материалните запаси включва само исторически разходи, а печалбите, реализирани в производствения процес, отразяващи възвръщаемостта на активите, вложени в производството (в т.ч. Нетен оборотен капитал, недвижими имоти, машини и др.), не се капитализират в нея. Изменението на справедливата стойност спрямо балансовата зависи в резултат на оценката си личи дали тя е увеличена или намалена. Извеждането на справедливата стойност на стоково-материалните запаси влияе върху правилното отчитане на бизнес комбинациите, придобиване и продажба на активи и анализ за обезценка. От данъчна гледна точка Изведената справедлива стойност влияе върху трансферното ценообразуване, себестойността, планиране и отчитане на данъци, дарения, както и анализ на пропорционалното данъчно облагане. Изведената справедлива стойност би послужила пред съд, както и при кредитиране и несъстоятелност. Влиянието на разгледания проблем е както върху анализа на дружеството, така и върху начина на управление на дружеството, така и върху икономическия и търговски стокооборот на държавата. Съществено влияние на тези активи има и върху стойността на капитала на предприятието, и върху кредитната адекватност, а също така и върху себестойността на крайните продукти на предприятието. При съставяне на финансовите си отчети предприятието ще гарантира спазването на основните принципи на същественост и оценяване на позициите.

24.6. Кавалджиева, К. (2022). Себестойността на електрическата енергия произведена от преработка на отпадъци като предпоставка за социално ориентирано ценообразуване. Dialogue (1311-9206), (3), 34–52. <https://dialogue.uni-svishtov.bg/title.asp?title=2778>

<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bsu&AN=160316471&site=ehost-live>

В период на енергийна криза, извеждането на себестойността на електроенергията е значителен проблем. Явява се като значимо съвременно предизвикателство, а политиките по нейното контролиране и ограничаване са основен приоритет на европейската общност по пътя ѝ към зелена икономика. В зависимост от тарифата/цената на електроенергията, която пряко зависи от нейната себестойност се определя доколко би могло населението да си позволи да плаща консумираната си електроенергия. Рискът от бедност и социално изключване се отнася за над 96 милиона европейци. Населението, което не би могло да

отопли домовете си през зимата е около 57 милиона. България е страната с най-висок дял на бедните и застрашени от бедност, в това число и енергийно зависими домакинства, което се потвърждава и от стойностите на Индекса на енергийна бедност, по който страната ни е с най-лошите показатели сред държавите-членки на ЕС. Настоящата разработка насочва вниманието към специфичните особености на калкулиране на електроенергията на база отпадъци. Начин на ценообразуване и формиране на един устойчив модел за формиране на тарифи. Извежда се синергичният ефект от преработката на отпадъци до производството на енергия. Платените данъци и допълнителните приходи от преработката на отпадъци биха могли да повлияят положително върху цената на получената енергия от отпадъци, т.е. да се намали себестойността и да се компенсират разходите. Това явление може да се използва като насока за развитие и усъвършенстване на социалната политика в областта на социалната поносимост и социалното подпомагане на населението в България.

При така разработения модел се демонстрира обосновааност и начин на производство на енергия чрез преработка на отпадъци. Генерираните приходи от данъци, продажба на компост, рециклиране и др. компенсират в известна степен себестойността на произведената енергия. Преработката на отпадъците и извличането на енергия от тях води до намаляване (покриване) на разходите, необходими за производството на енергия, във връзка с нейното пълноценна експлоатация. В резултат на генерираната електрическа енергия чрез преработка на отпадъци, тя би имала отражение и върху климата и върху макроикономическото развитие на страните. Последователно в хода на изложението на разработката е постигнато изпълнение на поставената цел – калкулиране на себестойност на енергията, калкулиране на себестойност на продукти от преработването на отпадъци, ценообразуване на тази енергия, формиране на тарифи и подsigуряване на социална поносимост на населението. Налага се изводът, че дългосрочните и устойчиви политики, свързани с опазване на околната среда и производство на енергия, като по този начин се оползотворяват отпадъците и ще има възможност за контрол и ограничаване на отпадъците за депониране, или ограничаване на замърсяването на въздух, земя и други природни ресурси. Основен комплекс от мерки за намаляване на разходите по преработка на отпадъци, е чрез допълнителни източници на приходи. При производството на ел.енергия, в резултат на преработката на отпадъци, ще се подпомогне производството на енергия, което би могло да бъде със значително по-ниска цена в сравнение с другите източници на енергия. Тенденцията е европейската общност, посредством комплексен и устойчив във времето подход, да намери и приложи успешни политики за преодоляването на енергийната бедност, като предложеният хибриден модел ще даде гаранции, че ще се намалят цените на електрическа енергия за населението. При прилагане на комбиниран подход за производство на електрическа енергия ще се прояви генерираният синергичен ефект, т.е. в резултат от преработка на отпадъци ще се генерира допълнителен продукт – енергия. Чрез този алтернативен начин за производство на електроенергия ще се намали цената на енергията. По този начин ще се повлияе положително върху икономиката на страната ни и би имало значителни социални последици за населението. В резултат на приложения

комбиниран подход следва да се запази равнището на цените на ел. енергия, което отговаря на основните принципи на пазарната икономика. От една страна се изисква покриване на икономически обосноващите разходи за производство и реализация на електроенергия, а от друга страна е необходимата за социална защита на потребителите. За целите на ценообразуването в отчетените/прогнозни разходи се включват само тези разходи, които са пряко свързани с дейността по лицензията на дружествата.

24.7. Кавалджиева, К. (2022). Разбирането на проф. Коста Пергелов за справедлива стойност и ефективността и тяхното съвременно представяне" Научни трудове на УНСС, бр.4/2022 г. стр. 79-90, ИК - УНСС. Индексиране на статията Да CEEOL, ROAD и RePec

Развитието на счетоводната теория е от изключително важно значение както от гледна точка на самата теория, така и за практиката. Изключителна важна роля има счетоводната интерпретация на капитала, в това число въпросите за неговата ефективност и анализ. Настоящата концепция за ефективността и нейното проявление чрез справедливата стойност датира още от древни времена. Необходимостта от такава концепция е продиктувана преди всичко от развитието на икономиката, производството и бизнес процеси, както и създаване на качествено нови предпоставки за генериране на нова стойност. Това означава и подготовка за изграждането на нови, институционални и организационни отношения в обществото. Те са от ключово значение за управлението.

С течение на времето се доказва важното значение на счетоводната теория както по отношение на теорията, така и на практиката. Създадената счетоводна информация осигурява възможност да се представи връзка между капитала, неговата ефективност и анализ. Концепцията за ефективност и нейното проявление чрез справедливата стойност доказва своето важно значение за управленията на предприятията при вземане на управленски решения. Нейното приложение и необходимост са предпоставка за развитие на икономиката, производството и бизнес процеси, както и създаване на качествено нови предпоставки за генериране на нова стойност. Това означава и подготовка за изграждането на нови, институционални и организационни отношения в обществото.

Група 3 - Публикуван университетски учебник

Управленско счетоводство (основен курс), Съавтори: доц. д-р Теодора Рупска, доц.д-р Николай Орешаров и гл.ас. д-р Калина Кавалджиева, Авторско участие: от 36 стр. или 2 коли. Общ брой страници на учебника: 185 Обсъждане и приемане на заседание на КС от 20.04. 2015 г с Протокол № 9 ISBN 978-954-644-783-8

Башева, С., Маркова, М., Камбурова, Л., Филипова-Сланчева, А., Мусов, М., Кавалджиева, К., Андасарова, Р., Николова, Н., & Боянов, Б. (2016) „Международни

стандарт за финансово отчитане“ , Участие общо 42 бр.страници или 3 коли. Общ брой страници на учебника: 500 Обсъждане и приемане на заседание на КС от 03.06. 2016 г с Протокол № 11 и ISBN 987-954-644-881-1 Обсъждане и приемане на заседание на КС от 03.06. 2016 г с Протокол № 11

Участие

## **Глава МСФО 13 Справедлива стойност**

Съветът по международни счетоводни стандарти (СМСС) през 2005 г. инициира разработване на отделен стандарт за Справедлива стойност (СС). Цел на проекта е да отговори на въпроса: Какво представлява по естеството си СС; на какви концептуални основи почива извеждането на Справедливата стойност. Аналог за такъв стандарт е американския Стандарт за финансови отчети (SFAS) 157 „Оценяване по СС“ разработен от Съвета по счетоводни стандарти на САЩ (FASB).

Съпоставяйки МСС и SFAS 157 се намират редица сходства: 1) правилата за оценка по СС и 2) конвергенцията на МСС с Общоприетите счетоводни принципи на САЩ. В резултат през 2012 г. се приема МСФО 13 Оценяване по СС, който е в сила от 1 януари 2013 г

**Основната цел на МСФО 13 е да се:**

- 1. Дефинира понятието „справедлива стойност“;**
- 2. Да се регламентира последователността за извеждане на СС, като същевременно се уеднаквят (доколкото това е възможно) изискванията;**
- 3. Да се зададе рамката за оценяване на справедливата стойност, когато такова оценяване се изисква или се допуска от други МСФО;**
- 4. Техники на оценяване и йерархия на справедлива стойност;**
- 5. МСФО 13 дава насоки за това “как” се оценява справедлива стойност, а не “кога” се използва оценка по справедлива стойност**
- 6. Да се дефинират изискванията за оповестяване при извеждане на справедлива стойност на отделните активи/пасиви.**
- 7. Да се подобри прозрачността на информацията от финансовите отчети чрез подобряване на оповестяванията за СС**

Извеждането на Справедлива стойност става въз основа на **пазарни критерии** – независимо дали има развит пазар или не.

**Резултатът от извеждането на справедлива стойност е да се изчисли:**

- Цената на продажба на актив**
- Стойността на прехвърляне на пасив при *обичайна сделка***

**При условие че към датата на оценяване, има наличие на пазарни участници при актуалните тогава пазарни условия**

**(т.е. към датата на оценяване - продажбената цена се извежда от гледна точка на даден пазарен участник, който държи актива или дължи пасива).**

При липса на пазар се използва друг метод за остойностяване, при който се използват максимално съответните *наблюдаеми хипотези* и се свежда до минимум използването на *ненаблюдаемите хипотези*.

Използването на СС е полезно, когато един бизнес има толкова малко оборот в баланса си, че стойностите в някой балансови позиции се различават съществено от техните текущи пазарни цени. От тази гл.т. налагането на принципа на СС със сигурност е похвална цел.

## **Глава МСФО 8 Оперативни сегменти**

МСФО 8 “Оперативни сегменти“ се занимава с оповестяването на оперативните сегменти на едно предприятие.

Стандартът е публикуван от Борда за Международни счетоводни стандарти в края на ноември 2006 г. Целта е да се замести действащия МСС 14 Сегментно отчитане. Задължително се прилага от 1.01.2009 г. Възможна е и по-ранното му прилагане.

МСФО 8 се прилага от предприятия, които осъществяват своята дейност в повече от един разграничим в организационно и в икономическо отношение компонент и представлява по своя юридически статут публично предприятие или предприятие, което е в процес на емитиране на публични ценни книжа, оповестява определена финансова информация по сектори във финансовите отчети с общо предназначение. Насърчава се оповестяването на секторна финансова информация във финансовите отчети, изготвени в съответствие с МСС и от тези предприятия, чийто ценни книжа се търгуват на публичния пазар.

Установените принципи за отчитане на финансова информация по сегменти се прилага по отношение на всички съставен компонент на финансовия отчет с общо предназначение, както и на консолидирания финансов отчет.

Оповестяването на оперативните сегменти на едно предприятие се прави с цел ползвателите на неговите отчети да могат да оценят постигнатите резултати от различните му бизнес дейности както и икономическата среда. Основната цел на МСФО 8 „Оперативни сегменти“ е да се наложи принципът: да се разкрива информация, чрез която да се даде възможност на потребителите на финансовите отчети да оценят естеството и финансовите ефекти на различните стопански дейности, в която тя се занимава и с икономическите среди, в които оперира.

Обхватът на този стандарт се простира до:

- Финансовите отчети на предприятието (индивидуални или отделни)
- Консолидираните отчети на група дъщерни предприятия с предприятието-майка

Предприятието следва да е публично или да „подава или е в процес на подаване на своите финансови отчети пред комисия по ценни книжа или друга регулаторна организация за целите на издаване на какъвто и да било клас инструменти на публичния пазар”.<sup>4</sup> За консолидираните отчети следва предприятието майка също да е публично или да е такава, „което регистрира или е в процес на регистриране на своите финансови отчети пред комисия по ценни книжа или друг регулаторен орган с цел емитиране на какъвто и да клас инструменти на публичния пазар.”<sup>5</sup>

При избор на предприятието да оповести информация за сегменти, като същата не е в съответствие с МСФО 8 и за самото предприятие не се изисква да прилага МСФО, то тази информация не следва да се опише като сегментна.

**Разлика между МСФО 8 и МСС 14** - С отмяната на МСС 14 се прие да се прилага МСФО 8, то е от особено важно значение да се подчертаят разликите на новия спрямо стария стандарт.

По статистика МСС 14 е бил прилаган от сравнително малко на брой компании, то приемането на МСФО 8 не би следва да променя този факт.

Основните промени са:

- Обхвата на стандарта е допълнен с компании, които имат активи в доверителни дружества, в които има широка група от заинтересовани лица, публични компании, чиито акции и облигации са търгувани, както и такива, които възнамеряват да емитират акции или облигации на публични пазари;
- Идентифицират се оперативни сегменти на дружеството, което се осъществява на база на вътрешните отчети на дружеството. Отчетите се преглеждат от ключовите лице вземащи решения, за да бъдат алокирани ресурси към сегмента и да оценят резултатите му. Това се налага, тъй като предварителния вариант на стандарта се базира на информацията от компонентите на дружеството, които ръководството използва, за да взема решения относно оперативните въпроси.
- Всички компоненти на дружество, които продават предимно или изцяло на други оперативни сегменти на същото дружество (на друг оперативен сегмент).
- Резултатите на всеки оперативен сегмент трябва да се докладват на главното лице вземащо решения, за целите на алокиране на ресурси към сегмента и оценка на резултатите.

<sup>4</sup> <http://www.odit.info/?s=2&i=2602> параграф 2 Обхват

<sup>5</sup> <http://www.odit.info/?s=2&i=2602> параграф 2 Обхват



- Необходимо е да има равнение на общите сегментни приходи, печалби или загуби, активи и други суми оповестени за отчетаните сегменти с финансовите отчети на дружеството.

- Оповестява се как се измерва печалбата или загубата, както и активите за всеки отделен сегмент.

- Оповестената информация за приходите произтичащи от неговите продукти и услуги (или групи от сходни продукти и услуги), за страните, в които то генерира приходи или притежава активи, както и за основни клиенти, независимо дали тази информация служи като база за решенията на ръководството.

- Дружеството трябва да оповести описателната информация за това как са определени сегментите, продуктите и услугите предоставяни от сегментите, разлики в оценките използвани за измерване на информацията за сегментите, както и такава използвана във финансовите отчети, както и промени в оценките в сегментните суми от период в период.

Определянето на някакъв вид бизнес сегмент, е до някаква степен базирано на това – каква информация е затворена вътрешно до нивото на сегмента. Поради това ако нивото на отчетните системи на компанията е достатъчно примитивно или мениджмънтът е недостатъчно заинтересован да не преразглежда информацията относно бизнес сегментите, пак е възможно дори публична компания да няма отчетени бизнес сегменти.

При наличие на достатъчен брой отчетни сегменти, се обмисля използването на софтуер за докладване на счетоводната система, за да се създаде стандартен доклад, който автоматично да се генерира за целия сегмент. При наличие на софтуер – ще се спести време от подготвяне на документите и ще се минимизира риска от грешки. При промяна на отчетните сегменти то структурата на доклада ще се модифицира.

Група И – 30. Доклади, публикувани в сборници от научни конференции, индексирани в международни бази данни с научна информация За доклад, индексирани в друга международна база данни с научна информация

5.1. Кавалджиева К. (2020 г.), "Негативното влияние на климатичните промени върху извеждането на справедливата стойност на доходносни активи (на примера на ВЕЦ)", Сборник доклади от Юбилейна международна научна конференция по повод 100 годишнината на катедра Счетоводство и анализ, " Приносите на счетоводството в икономическата наука", Общ бр.стр.533 Брой страници авторско участие: 10 от стр. 383.- 393 Индексирание на статията: Да: в CEEOL [CEEOL - Chapter Detail](#)

Всички активи обичайно се отразяват по справедлива стойност във Финансовите отчети. Чрез вярно, честно и справедливо отразяване на стойностите на активите се постига

оптимизиране на дейността и максимализиране стойността на капитала. В резултат се вземат адекватни финансови и управленски решения.

Основна цел: на всяка една бизнес единица е да измери вярно, честно и справедливо на своите активи в баланса на дружеството. Справедливата стойност на доходоносните активи (например Водоелектрически централи) се влияе от климатичните промени. При извеждането на стойността им е нужно да бъдат спазени всички действащи оценителски стандарти – EVS, IVS, National valuation standards, Регламент 575, както и Директивата на ЕС и Закона за ипотечно кредитиране действащ в България.

Основните задачи които си поставяме е да се извърши анализ на ситуацията, в която функционират активите; да се анализират разходите и приходите, които генерират тези активи и да се представи проявлението / ефекта на справедливата стойност (пазарната стойност) на доходоносните активи. Приложеният метод е на база приходен подход, като са разгледани подробно генерираните парични потоци. Проблем е начина на определяне на последващата оценка на стойността (преоценката) на Доходоносните активи при наличие на климатични промени. Коректното прилагане на метода на извеждане на стойността на Доходоносни активи, както и изменението на стойността в резултат на климатичните промени е от особено важно значение за всички заинтересовани страни.

Приложим метод: Метод дисконтирани парични потоци.

**Основни резултати:** Извеждане на Справедлива стойност на Доходоносни активи към момента на придобиване. Извеждане на Справедлива/пазарна стойност на Доходоносни активи в резултат на климатичните промени. При нейното извеждане е нужно да се вземат под внимание редица компоненти.

**Изводи:** Справедлива стойност на Доходоносни активи зависи от: - начина на корпоративно управление, - климатичните промени, които пряко влияят върху стойността на активите и отражението на ефекта от изменението на стойността във финансовите отчети на дружеството.

**5.2. Kavaldzhieva, K. (2014). Management of Tariffs and Social Affordability for the Population at the Case of a Regulated Market / On the Basis of the Integrated Water Cycle Project for Pleven and Dolna Mitropoliya, Bulgaria. In WIRTSCHAFT UND MANAGEMENT : THEORIE UND PRAXIS, Vol 2. Der wissenschaftliche, (pp. 319-326), Авторски страниц 6 Verlag SWG imex GmbH.  
<https://www.elibrary.ru/item.asp?id=23798227>**

След присъединяването на България към Европейския съюз с ПМС 251 / 17.10.2007 г. бяха приети промени в стандартите за финансова отчетност. Балансът на общината след реализиране на инвестициите ще расте по отношение на дълготрайните материални активи. Сумите в балансовата позиция отразяват безвъзмездно придобитите права върху активи.

Правилната оценка на рационалното управленско решение и изясняването на справедливата стойност на инвестицията изискват финансов анализ и социално - икономически анализ, водещи до изходна нетна настояща стойност на инвестицията.

Елементите на този вид анализ са свързани с разработването на финансов анализ, икономически анализ, социален анализ и анализ на "разходите и ползите", който има за цел да изведе прогнозните парични потоци на инвестиционния обект. На тази база са изчислени подходящите нива на възвръщаемост и по-специално финансовата вътрешна норма на възвръщаемост на инвестициите и финансовата нетна настояща стойност, продукцията и факторни разходи/ползи.

Целта на настоящата статия е да представи начина за определяне на тарифите за водоснабдяване в случай на регулиран пазар за ВиК дружествата. Въпреки наличието на регулиран пазар, тарифата за водоснабдяване е социално достъпна за цялото население. Освен финансовите ползи са генерирани много икономически преки и непреки ползи.

Въз основа на практическото използване на финансовия анализ може да се заключи, че в случая на определяне на тарифите за водоснабдяване след реализацията на инвестициите и прилагането на подхода разходи плюс тарифите стават социално достъпни. Освен генерираните икономически ползи за ВиК компанията се генерират и социално-икономически ползи. Анализът показва, че в ценообразуване, което не включва амортизация на инвестицията, получена в резултат на одобрената безвъзмездна финансова помощ, проектът е финансово устойчив и социално поносим. Достъпността е от решаващо значение за обществото като цяло и развитието на индустрията.

**5.3 Кавалджиева, К. (2021), „Разпределение на справедливата стойност по отделни компоненти на доходносни активи“, Сборник доклади: „Счетоводство и дигитализация“ / Година 2021 г, Издателство ИК на УНСС. / Година: 2021 Страници от 149 -до 159 Авторско участие: 10 бр. страници Общ брой страници - 205 бр., ISBN: 978-619-232-316-5 Индексиране на доклада: Да CEEOL**

Във финансовите отчети обичайно доходносни активи са заведени по справедлива стойност. В повечето случаи тези доходносни активи работят в комбинация, за да генерират приход. При прилагане на техника – приходен подход за извеждане на справедливата стойност е редно да се разграничи полагаемата стойност между отделните компоненти на тези активи. В резултат ще има възможност да се вземат адекватни финансови и управленски решения.

Основна цел на всяко предприятие е да измери и отрази вярно, честно и справедливо своите активи в баланса на дружеството. Справедливата стойност на доходносни активи (например комбинация от земя, сгради, машини, търговска марка, репутация) се влияе от различните компоненти, които съставляват конкретните активи. При извеждането на стойността им е нужно да бъдат спазени всички действащи оценителски стандарти – БСО,

EVS, IVS, Регламент 575, както и Директивата на ЕС и Закона за ипотечно кредитиране действащ в България

**Основните задачи** които си поставяме е да се извърши анализ на ситуацията, в която функционират активите; да се анализират разходите и приходите, които генерират тези активи и да се представи проявлението / ефекта на справедливата стойност (пазарната стойност) на доходоносните активи. Приложеният метод е насочен към определяне на справедлива стойност на съставните активи, когато приходите се генерират от съчетание от няколко актива. Коректното прилагане на метода на свръхпечалбата за определяне на стойността на отделните активи е от особено важно значение за всички заинтересовани страни. **Приложим метод** е: Метод на свръхпечалбата.

**Основни резултати:** Извеждане на Справедлива стойност на отделните активи. При тяхното извеждане е нужно да се вземат под внимание редица компоненти.

**Изводи:** Справедлива стойност на Доходоносни активи зависи от:

- начина на корпоративно управление,
- стойността на всеки актив по отделно, както и от стойността на работата на тези активи в комплект.

**Препоръки:** При регламентирано извеждане на стойност на отделните активи - важноста на проблема е продиктувана от принципа за вярно и честно представяне на активите, ефекта от дейността и управлението в баланса от една страна, а от друга отражението на добавената стойност от променените справедливи стойности във управленските отчети

Направеното изследване позволява да се направи заключение, че справедливата стойност на доходоносните активи (например комбинация от земя, сгради, машини, търговска марка, репутация) се влияе от различните компоненти, които съставляват конкретните активи. В резултат на: извършен анализ на ситуацията, в която функционират активите; анализирани на разходите и приходите, които генерират тези активи и обстоен анализ на проявлението / ефекта на справедливата стойност (пазарната стойност) на доходоносните активи. Приложеният метод е насочен към определяне на справедлива стойност на съставните активи, когато приходите се генерират от съчетание от няколко актива. Коректното прилагане на метода на свръхпечалбата за определяне на стойността на отделните активи е от особено важно значение за всички заинтересовани страни. Определянето на Справедлива стойност на Доходоносни активи зависи от: начина на корпоративно управление и от стойността на всеки актив по отделно, както и от стойността на работата на тези активи в комплект.

**5.4. Рупска, Т., Кавалджиева, К. & Ганчев, П. (2021). Анализ и оценка на рентабилността на нематериалните активи. В Счетоводство и дигитализация : Сборник с научни доклади. (с. 195-203, общ брой страници – 9 стр.). София : Издателски комплекс – УНСС. <https://ceeol.com/search/chapter-detail?id=1063850>**

**Резюме:** В съвременната обществено-икономическа обстановка нараства ролята на нематериалните активи, като ресурси на предприятието заемащи все по-голям

относителен дял от активите им. Това се отнася особено за предприятията в различни творчески, културни и технологични сектори на икономиката, където нематериалните активи играят основна роля. В тази връзка нараства значението на анализа на рентабилността и оценката на дълготрайните нематериални активи (ДНА). При рентабилността се предлагат показатели за рентабилност изчислени на база ДНА със съответната им детайлизация. Предлага се и при изчисляване на рентабилността да се определи справедливата (пазарна) стойност на ДНА с цел получаване на реална рентабилност. В тази връзка са разгледани и два метода, специфични за определяне на справедливата стойност на ДНА.

Анализа на рентабилността на активите в т.ч. на нематериалните активи с важна за всяко предприятие, с цел осигуряване на неговия просперитет. В разработката е представен начин за определяне на рентабилността на нематериалните активи чрез прилагане на метода RILA. При него, за изчисляване на рентабилността, за всеки един конкретен нематериален актив е изведена и се взема предвид справедливата му стойност. Чрез приложението на справедливата стойност се постига изчисляване на реална рентабилност, което е от полза за управлението на предприятието притежаващи ДНА.

## SUMMARY OF PUBLICATIONS

**of Assistant Professor Dr. Kalina Hristova Kavaldzhieva**

**for participation in the competition for the academic position of**

**"Associate Professor" in the professional field 3.8 "Economics," scientific specialty  
"Accounting Reporting, Control, and Analysis of Economic Activity," announced in the  
State Gazette, issue 70 dated 15.08.2023."**

**Section B of the Implementation Map for the Quantitative Requirements for the Academic  
Position of 'Associate Professor' at UNSS**

**Habilitation Work - Monographs, Books 3 Topic: "Convergence in Fair Value Assessment  
and Reporting," Publishing Complex of the UNSS Publishing House, Year of Publication  
2021, ISBN 987-619-232-532-9"**

The monographic work consists of an introduction, four chapters, a conclusion, a list of references, and an appendix. The aim is to clarify the economic essence of fair value, identify problematic areas, and seek convergence in fair value derivation, considering the specificity in the assessment of individual tangible and intangible assets of the enterprise. Specific focus is placed on the principles and assumptions in the field of valuation and accounting from the perspective of their convergence.

The credibility and reliability of the information presented in financial statements are explored, including the need for fair value assessment, the development of techniques and approaches to determine the fair value of tangible and intangible assets, etc. The necessary document flow is presented to review credible and reliable incoming information. Through grouping, synthesis, and analysis of documents, incoming information for the application of various methods and techniques for fair value derivation is provided. The impact of the fair value concept on the methodology and organization of accounting and on the reliability of information in financial statements is sought.

In the first chapter, the essence of the concept of 'Value' and its varieties are examined. Attention is drawn to 'Fair Value,' the consequences of its derivation, the types of factors identified in foreign and Bulgarian specialized literature in this field. A comparison of different understandings and definitions of the concept of 'value' is made. The comparative analysis is based on International

Financial Reporting Standards, Bulgarian Valuation Standards, European Valuation Standards, International Valuation Standards, etc.

Regarding Bulgarian practice, the development primarily presents the results of conducted studies with similar themes. Emphasis is placed on various factors taken into account when selecting the valuation basis according to the Conceptual Framework for Financial Reporting. The issues of derivation, disclosure, and measurement of Fair Value (FV) for accounting purposes are detailed, obtained through the philosophy of valuation. The hierarchy of hypotheses used in deriving Fair Value is methodically presented, leading to the Hierarchy of Fair Value itself. The advantages and disadvantages of different techniques/methods in valuing Fair Value for accounting purposes are outlined.

The second chapter contains a characterization of the derivation and measurement of Fair Value for Long-Term Tangible Assets (LTAs). The accounting models for initial and subsequent valuation of LTAs are discussed. Approaches to deriving and measuring the fair value of groups of real estate and machinery, facilities, and equipment are presented – analyzing the main steps and assumptions.

Techniques for deriving Fair Value for lands are applied, including Regulated Land Property, Unregulated Land Property, agricultural lands, and lands from the forestry fund. Attention is given to the documents that should be preserved and documented to prove the initial basis or incoming data for each valuation. Based on a precise analysis of the available incoming data (documents), an assessment is made of which valuation approach and basis to apply. The Comparative Approach, Architect Négilé Method, Income Approach, and Development Method (Residual Method) are illustrated.

Techniques for deriving Fair Value for buildings are applied. The application of the Comparative Approach (direct comparison method and indirect comparison method), Income Approach, and Cost Approach is investigated. The legal and accounting document flow related to buildings is analyzed and systematized. A study is conducted to analyze the sensitivity and reliability of the obtained Fair Value.

Techniques for deriving Fair Value for machinery, facilities, and equipment are applied. Specific different factors influencing the derivation of Fair Value for machinery are analyzed, including factors related to the specific asset, market environment, economic factors, etc. The legal and accounting document flow related to machinery, facilities, and equipment is analyzed and systematized. The application of the Comparative Approach, Income Approach, and Cost Approach is investigated. A study is conducted to analyze the sensitivity and reliability of the obtained Fair Value

The third chapter contains a characterization of the derivation and measurement of Fair Value for Long-Term Intangible Assets (LTIA). The accounting determination, recognition, and derivation of Fair Value for LTIA are discussed. The peculiarities of initial and subsequent assessments of

LTIA are analyzed. Applicable approaches are systematized, including the Income Approach (Method of Additional Income, Method of Saved License (Copyright) Fees (Release from Copyright and License Fees), Premium Profit Method ('With and Without' method or Incremental Income method), Green Method, Distributor Method), Cost Approach (Recovery Value Method and Reproduction Value Method), and Comparative Approach (Comparable Transactions Method and Ranking Method (Rating Method)).

For the purposes of selection and application of various techniques/approaches for valuation according to IFRS 13, it is necessary to pay attention to the data available within the enterprise. Based on the provided references (incoming information), choosing and specifying the Valuation Approach are prerequisites. Sensitivity in deriving Fair Value for LTIA is analyzed

The fourth chapter contains a characterization of the derivation and measurement of Fair Value for Inventory (INV). Various valuation bases for INV are analyzed, and a systematic comparison of different components included in the valuation of inventory is made. Peculiarities of different methods for costing inventory as a valuation basis are analyzed, as well as a method for deriving the Fair Value of inventory. Various techniques for deriving Fair Value are presented – Income Approach, Cost Approach, and Comparative Approach. The choice of a specific approach depends on the available legal and accounting information within the enterprise. Sensitivity analysis in deriving Fair Value for inventory is also examined.

Convergence of the concept of 'fair value' has been achieved both for accounting and valuation. The types of values and their derivation and measurement with permissible hypotheses are extensively discussed. Scientific research has been conducted on the factors influencing the processes of development, aging, and impairment of tangible and intangible assets. Special attention is given to two groups of factors: those affecting physical wear and those influencing economic impairment. With globalization and advanced technologies, a dynamic development environment is formed, indicating that fair value will play an increasingly significant role in the future, affecting assets and productions throughout their lifecycle. Its influence is demonstrated across the entire value chain, showing a certain interconnection and interdependence between them.

In the future, society will increasingly rely on new knowledge, the creation and implementation of new forms of management in the economy, production, ecology, humanitarian sphere, and social processes. All of this will undoubtedly have an impact on the approaches and methods of asset management and valuation. Currently, companies themselves determine the way they operate and develop according to market requirements, formulating their goals and asset valuation, realizing corresponding future priorities. In this way, they organize their activities, taking into account the organizational conditions imposed by the influence of internal and external factors. In this context,



it is particularly important to create conditions for control both along the value chain of the produced product and throughout its life cycle, as well as for deriving fair value from an accounting perspective.

The monographic work defends the hypothesis that when assessing company assets, after carefully analyzing the positive and negative aspects of fair value derivation, the use of accounting valuation bases through the application of valuation techniques and approaches is necessary. This hypothesis is based on the following premises: Seeking the similarity of fair value with different types of values and identifying convergence between different types of values. To achieve this, the following should be done: Studying the influence of different degrees of reliability and credibility of the derived fair value. An examination of techniques for deriving fair value for individual accounting objects – long-term tangible assets, inventory, and intangible assets has been conducted. Suggestions are made on how to measure the fair value of individual objects – long-term tangible assets, inventory, and intangible assets. In conclusion, the following conclusions can be drawn:

1. The principles and assumptions in seeking convergence in valuation and accounting regarding fair value as the basis for valuation have been systematized.
2. The impact of fair value as a valuation basis on elements of the accounting method has been demonstrated with the aim of enhancing the communicative abilities of financial reporting.
3. The conditions, evidence, and document flow under which the presented information (regarding individual accounting and valuation objects) in financial statements are reliable have been demonstrated, thereby reducing the level of risks assumed by the respective economic entity.
4. Techniques and approaches for determining the fair value of long-term tangible assets, inventory, and intangible assets have been developed.
5. Sensitivity analysis of the derived fair value has been conducted.

**In summary, it can be concluded that the derivation of "fair value" under convergence conditions is a promising application in accounting and valuation activities, leading to a true and fair presentation of individual assets in financial statements for the benefit of users such as financiers, accountants, and other economists.**

## Section G of the Implementation Plan for the Quantitative Requirements for the Academic Position of "Associate Professor" at UNWE

1. Articles and reports published in scientific journals, referenced and indexed in globally recognized databases with scientific information (For reports indexed in Scopus and/or Web of Science)

1. Kavaldzhieva K (2019). The Impact of Digitalization on the Measurement of Value in the Production and Operation of Industrial Products. International Conference on High Technology for Sustainable Development, Hi Tech 2019. Total number of pages: 150. Number of pages with author's contribution: 5. Report indexing: Yes, in Scopus. [Link to Scopus](#), [IEEE Xplore link](#). Print ISSN: 2603-3763, Online ISSN: 2603-3771.

Abstract: An essential inquiry revolves around how digitalization influences value, particularly concerning its transformations in the manufacturing sector and the operation of industrial products. This involves a set of activities combined in a specific manner across time and space. Effective control of these activities requires appropriate organization. Organizational behavior becomes a key factor in adding value to such companies. Factors determining value include stimulating and implementing a suitable policy that ensures a competitive advantage and high efficiency. Essentially, this signifies well-established networked linear and functional connections across all organizational levels and units in value measurement. This article aims to explore the management process and the impact of digitalization on changes in production value, especially industrial products transitioning to cyber systems. It delves into discounting processes in assessing revenues and expenses within the context of rapid innovation obsolescence. Trends in the development of digital conditions in the value chain are also examined.

Conclusions and Generalizations: Digitalization represents a set of relatively stable connections existing between system components along the value chain in the production and operation of industrial products. It serves as a tool for transparent digital management, realizing the goals, strategies, and policies of companies. For a digital system to function properly, it must possess the necessary informational density. Nowadays, production not only generates vast amounts of information but also requires minimal digitization. Therefore, the digitization of these activities should be considered a complex issue, whose solution should not be in separate epochs but in creating a digital environment for the entire value chain.

4. Anguelov K , Kalina Kavaldzhieva (2021) , Methodology for determining the socio-economic factors in the performance of Cost-Benefit Analysis for the production of electricity from biomass, Published in: 2021 17th Conference on Electrical Machines, Drives and Power Systems (ELMA), Date of Conference: 1-4 July 2021, Date Added to IEEE Xplore: 06 August 2021 Индексиране на доклад: Да  
<https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85114952305&doi=10.1109%2fELMA52514.2021.9502978&partnerID=40&md5=a51e8a1c4893a7a8bdb9871b3c0c7535> Electronic ISBN:978-1-6654-3582-6 USB ISBN:978-1-6654-3581-9, Print on Demand(PoD) ISBN:978-1-6654-1186-8<sup>6</sup>  
DOI: 10.1109/ELMA52514.2021.9502978 Publisher: IEEE

The primary decision-making tool for socially and economically significant investments is Cost-Benefit Analysis (CBA). CBA compares the vector of benefits with the costs associated with the investment project over time. This method provides an accurate representation of the profitability of such an investment by considering the impact of all significant factors. The analysis varies depending on the application area.

In the context of CBA for biomass electricity production, a complex set of benefits related to various internal and external factors needs to be considered. These factors can be grouped as follows: socio-economic factors, environmental and health factors, and regulatory factors (liberalization of the energy market, promotion of renewable energy use, emission thresholds, etc.).

The purpose of this report is to present the sequence of actions required to determine the socio-economic factors necessary for CBA. The report examines the specifics of these factors in biomass electricity production and methods for their determination. Factors such as people living in the effective supply area, consumption patterns in a given agglomeration and business environment, identification of economic sources of biomass in the agglomeration, real financial discount rate, economic indicators (Economic Net Present Value, Economic Internal Rate of Return), social tolerance of the population towards waste treatment tariffs are discussed.

The report presents the methodological sequence between the aforementioned interconnected socio-economic factors. Dependencies, correction coefficients, and key findings from the analysis of the obtained data are provided.

- 5. Damyanov, D., Kavaldjieva, K., Vlahova, B., & Lazarov, V. (2021). Innovation process and degree of innovation and innovation activity. Paper presented at the International Conference on High Technology for Sustainable Development, HiTech 2021 - Proceedings (pp. 01-04). doi:10.1109/HiTech53072.2021.9614233**  
**Индексиране на доклад: <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85123444844&doi=10.1109%2fHiTech53072.2021.9614233&partnerID=40&md5=46ce1cab490e7877e831578006f27ced>**

The efficiency of the innovation process largely depends on the level of its innovativeness and innovative activity. This process encompasses the entire innovation cycle - idea generation, design, production, implementation, and service. During the development phase, this process is influenced by various factors that directly or indirectly affect it. It can be assumed that this is a purposeful human activity aimed at creating innovations in the development of new products and processes, market implementation, and service. The entire report aims to propose an approach to determine, study, and analyze the impact of the degree of innovativeness and innovative activity on it.

The innovation process adapts the structural scope of both the degree of innovation and innovative activity. The connection between the degree of innovativeness and innovative activity is demonstrated. Technical indicators, personnel indicators, market indicators, and the degree of innovative activity are examined.

Innovative activity and synergistic effect are formed by the impact of various factors, where the effect exceeds the sum of the impact of each factor individually. Therefore, the effect can be both positive and negative. Quantitative assessments of the synergistic effect are diverse. Various approaches and methods are applied worldwide to determine the "value" of a given object (enterprise, company, isolated part, product, process) in the case of innovation capital. The size of the share of assets ensuring the innovation process is innovative capital. In conclusion, there is a certain correlation and dependence between the innovation process, the degree of product and process innovation, and innovation activity. This interconnection is influenced by both the degree of innovative activity and periods of rapid advancement of innovation aging. Therefore, when determining the degree of innovative activity, all influencing factors should be taken into account, including the cumulative effect. On the other hand, the innovation process and the innovative potential of companies are closely related to the management's ability to effectively handle changes.

Innovations, the innovative potential of the company, and the level of innovative activities can be considered key elements for the development of any company, especially in the modern business world. The competition for attention and meeting customer needs through offering corporate products and services cannot be completed without the company's overall innovation policy. Furthermore, innovations and the innovative activities of the company should be

examined as the foundation for a competitively sustainable advantage and an opportunity to overcome economic crisis circumstances in the best possible way. The current report also offers an approach to determine, study, and analyze the impact of the degree of innovativeness on the company's activities.

## **2. Articles and reports published in non-peer-reviewed journals or published in edited collective volumes with scientific review.**

**2.1. Kavaldzhieva, K. (2017), "Stages and Steps in Commissioning a Fair Value Asset, Liability, or Equity Evaluation Report," Title of the Collection: "Almanac of the Department of Accounting and Analysis 1920-2017, Collection of Scientific Articles, Publisher IK - UNSS / Year: 2017 Pages from 463 to 488 Author's Participation: 26 pages. Total 686 pages, ISBN: 978-619-232-021-8**

All interested parties aiming to make informed management decisions need a clear and accurate understanding of the fair value of all assets/liabilities or equity. A prerequisite for successful business decisions is the necessity of accurately determining the fair value of the assessed asset/liability.

One of the main challenges is the process of commissioning Fair Value Reports. The importance of the issue is dictated by the principle of a true and fair presentation of the fair value of the assessed object.

According to the definition presented in the International Valuation Standards, the term "valuation" may refer to the appraised value (conclusion regarding the valuation) or the development of the appraised value (the valuation process).

The stages that need to be undertaken for the purpose of valuation are as follows: Stage 1: Signing the Agreement, Stage 2: Analysis of Industry Factors and Valuation Objectives, and Stage 3: Selection of Approaches and Valuation Methods.

Business valuation is used to optimize and enhance company management, prepare accurate financial reports, gain a real understanding of company ownership, restructure and revitalize business activities, comply with regulatory requirements, secure loan collateral, and other transactions.

The estimated fair value is determined based on available market information, where applicable, or appropriate valuation models. By adhering to the procedure, it ensures that the management acknowledges that market information may not fully reflect the value at which a particular assessed object could actually be realized.

This approach guarantees consumers of Fair Value Reports that their derived values are accurately determined and supports the assessment of the level of fair value.

**2.2. Kavaldzhieva, K. (2016), "Management Decision-Making in Fair Value Measurement of Intangible Assets," Collection of Scientific Articles: "Economics of Bulgaria and the European Union; Competitiveness and Innovations," UNWE and VUZF, Publishing House IK - UNWE / Year: 2016 Pages from 328 to 338 Author's contribution: 10 pages out of a total of 390 pages, ISBN: 978-965-644-852-1.**

The main goal of managers is to optimize and maintain a high value of the company's capital by determining the fair value of various assets. The fair value of intangible assets is the basis for making a series of financial, investment, and managerial decisions. This way, the company's policy is predetermined, and the higher the value of intangible assets, the more reliable and better positioned the products are in the market. To achieve this goal, an analysis of the company's situation is conducted, including an examination of the origin of the intangible asset, capital structure, the company's position in the competitive environment, and an assessment of capital efficiency (asset turnover). The determination of Fair Value is based on market criteria, regardless of whether there is a developed market or not. The Fair Value assessment aims to calculate the selling price of an asset and the transfer value of a liability in a typical transaction between market participants as of the valuation date under the prevailing market conditions (i.e., the selling price as of the valuation date from the perspective of a market participant holding the asset or owing the liability). The impact indicated by the defined disclosure requirements related to fair value assessments is particularly important, influencing the analysis of capital efficiency in making management decisions.

Based on the derived Fair Value of intangible assets, there is a possibility for it to be recognized as an asset in the Balance Sheet, thereby increasing the size of equity. By increasing the value of intangible assets, successful market positioning and greater opportunities for making various managerial decisions by managers are achieved.

**2.3. Kavaldzhieva, K. (2020), "Conditions for Recognition and Measurement of Fair Value on the Example of a Mineral Water Concession - Including Hotel and Pool," Proceedings of the 15th International Scientific Conference of Young Researchers on "The Economy of Bulgaria and the European Union: Circular Economy and Corporate Social Responsibility," UNWE, IK - UNWE Publishing / Year: 2019 Pages: 328-394 Author's contribution: 13 pages out of a total of 520 pages ISBN: 978-965-644-852-1**

The primary goal of public authorities is to optimize the operations of concession objects, while private partners aim to maximize the value of capital (invested and proprietary) through financial, investment, and managerial decisions. To achieve this goal, an analysis of the concession object is conducted, taking into account the situation of the interested parties; the capital structure (proprietary, attracted, public, private) invested in concession objects is analyzed, and the

efficiency of the investment is evaluated. Optimizing the capital structure is possible through adjustments to the efficiency rate, which is a function of the economic operator's activity. The impact of concession contract rights and the value of the concession, as well as the efficiency analysis, are particularly important for making management decisions by the interested parties.

As a result of the study, it is concluded that determining the value of the concession should be carried out in full synchronization with the Guidelines for Financial Analysis and Socio-Economic Analysis, as well as with the ESO. The foundation of such assessments of intangible assets is to demonstrate the financial or economic efficiency, stability, and sustainability of the income from the exploitation of the concession object. Consequently, such derived indicators can assess how much the activities and indicators of the economic operator and all interested parties can be optimized.

**2.4. Kavaldzhieva, K. (2019), "Evaluation of Concession Rights as a Basis for Sustainable Management Solutions," Name of the Collection: "Management and Sustainable Development: 21st International Scientific Conference," IK LTU/Yundola Publishing / Year: 2019 Pages: 42-47 Author's contribution: 10 pages out of a total of 145 pages ISSN 1311-4506 Report Indexing: No**

In such cases, it is necessary to consider the fact that there is no sustainable economic interest in fragmented and small private forests due to low incomes and profitability, poor road infrastructure, insufficient support from state institutions, and increasing requirements for sustainable management. Due to the significance of this issue, the study analyzes the management of timber from forests in the state forest fund when granting a concession for sanitary and afforestation services. The subject of the study is the forests in the state forest fund granted for concession for sanitary and afforestation services. The choice is provided for in the Regulation on the implementation of forestry legislation - to submit timber from forests in the State Forest Fund for consideration.

Timber in the forests of the state forest fund is perceived by Bulgarian society as part of national wealth and identity. The economic, social, and ecological functions are crucial for the sustainable development of society and improving living conditions, especially in rural and mountainous areas. These functions are indispensable not only on a national but also on a global scale.

Since 1989, due to political and economic changes in the Republic of Bulgaria, the forestry sector has undergone reforms aimed at functioning in a market economy. The consumption of timber continues to rise, necessitating a consideration of forest management. The population and households primarily use timber for heating and furniture production.

Due to the significance of this issue, the study analyzes the management of timber from forests in the state forest fund when granting a concession for sanitary/clear-cutting and afforestation services. The choice is conditioned by the Regulation on the implementation of the Forest Act - to provide remuneration for the use of timber from forests in the state forest fund.

The subject of the study is the sanitary felling of timber from forests in the state forest fund, which is subject to concession for sanitary/clear-cutting and afforestation services.

The aim of the study is to analyze the trends in concessions for services - sanitary timber felling in forests falling within the state forest fund. We will focus on indicators such as the present value of the service, concession value, investment value, and social balance.

To achieve the stated goal, the following tasks have been set:

1. Apply a methodology for granting a service concession.
2. Determine the revenues and costs of using timber from forests in the state forest fund (if there is a concession).
3. Make recommendations related to the management and organization of forests, state forest fund ownership.

Based on the established revenues and costs of using timber in the state forest fund (if there is a concession), it can be concluded that the presence of a concession would facilitate the management and organization of forests, state forest fund ownership. This would have a favorable impact on local business and social infrastructure.

**2.5. Kavaldzhieva, K. (2020), "Innovative Approach for Virtual and More Efficient Utilization of the Operational Life of Automation Equipment," Proceedings of the Discrete Manufacturing Automation, TU-Sofia Publishing, 5 pages out of 188-192, ISSN 2682-9584, DOI 10.47978, Sozopol**

This report explores the characteristics of the modern concept of virtually extending the operational capabilities of automation equipment and the ways to more efficiently use it in manufacturing. In this context, the extension of the concept of the operational life span is analyzed, and the conditions for the formation of new usage requirements for this technology are examined. The interconnections in the production system are studied and analyzed. The place of the concepts of "optimality" and "efficiency" in the system and the possibilities for expanding this activity are defined. Examples are provided with a relative extension of the operational life of this automation equipment, achieving optimal results in its operation. The understanding of the concepts "Asset Utilization Standard" and "Operational Life Standard" is clarified. Attention is drawn to the



concept of "Highest and Best Use." Various possibilities for making optimal management decisions are discussed.

From the conducted research, it can be concluded that the concept of "Highest and Best Use" is applicable and effective in assessing assets in operation. Experimental results show that, in this case, the normative operational life of the automation equipment is relatively extended. This means that the virtual solution using optimization methods leads to an increase in the effective uptime of the automation equipment and enhances its operational efficiency.

**2.6. Damyanov, D., H. Metev, K. Kavaldzhieva, B. Vlahova. (2020), "Modernization as an Alternative to Rapid Innovation Obsolescence and a Condition for Sustainability of the Integrated Engineering Space," Proceedings of the Discrete Manufacturing Automation, TU-Sofia Publishing, 1.25 pages out of 193-196, ISSN 2682-9584, DOI 10.47978, Sozopol**

The rapid progress in industrial and information technologies and its impact on production systems exert increasing pressure on engineering structures and innovation obsolescence. Therefore, modern technological development has created conditions where innovation obsolescence now has predominant importance over physical obsolescence. A crucial aspect in this regard is the accurate determination of the degree of influence of innovation obsolescence on products and processes, aiming to establish its impact on the technical, economic, and social results of industrial activities. Additionally, the impact of this process becomes globalized, resulting in innovation obsolescence of technologies globally. The continued use of innovation-obsolescent equipment and technological processes leads to certain losses, the magnitude of which depends on the extent of this obsolescence. This report proposes an alternative approach to reducing innovation obsolescence of industrial products through modernization and creating sustainability in the engineering space. Furthermore, future innovation progress is expected to exert increasing pressure on both technological structure and distinctive features of this process.

Based on the research, it can be concluded that the defining characteristics of engineering information systems, which define a higher level in the functional spectrum of engineering systems, have been identified. These characteristics enable the expansion of the scope of the integrated engineering information space. In this direction, guidelines for the formation of reengineering information hubs for storing information modules in virtual reality have been defined. In conclusion, it can be stated that innovation development, innovation obsolescence, and modernization are interconnected manifestations of the same process. Innovation obsolescence can be studied, mastered, and controlled through modern methods and forms of application. To achieve this, an approach and a method for determining the magnitude, calculating the size of innovation obsolescence of products and processes, and determining the modernization coefficient have been proposed. The proposed tools are intended for practical use and application of these coefficients.

**2.7. Kavaldzhieva K. (2019), "Analysis and Assessment of the Financial Effects of the Innovative Impact on the Tangible and Intangible Assets Entered into Service," International Scientific Journal Innovations, Volume 1, 2019, Total Pages: 45, Number of Pages Author's Contribution: 3, Pages 28-30, Print ISSN 2603-3763, Online ISSN 2603-3771**

When introduced into operation, long-term tangible and intangible assets are recorded in inventory records, which includes the cost of transporting and bringing the assets into normal operation in a working environment (including installation, testing, calibration, etc.). This process is strictly regulated both normatively and factually. After the asset is released, its amortization or depreciation begins to be taxed. During the amortization period, the loss is recorded, but the aging of innovation is not taken into account. This accounting has side effects due to the rapid technological development of communications and information technologies. This article attempts to provide a methodological explanation of this phenomenon and to find an approach to determining the extent of dispersion or assessing the value of the dynamic environment of the asset.

In economic practice, in the development of production, the changes made are not taken into account when planning and determining the volume of production that can be produced, only the output data (indicators) of the assets to ensure this production are taken into account. Changes that may arise due to the impact of innovative factors that shape innovative innovations are not taken into account. The latter can lead to relative changes in machine parameters and, therefore, a decrease in expected financial results. This reduction will depend on the level (difference) between the parameters of new and old machines. With the proposed approach to account for the aging of innovations, many of these side effects will be taken into account and controlled.

**2.8 Kavaldzhieva K. (2019), TRANSPARENCY IN THE LIFE CYCLE MANAGEMENT OF FINANCIAL INSTRUMENTS OF INDUSTRIAL PRODUCTS“ , сп. International Scientific Jurnal Innovations/ том 4/ 2019 г., Общ брой страници: 160 Брой страници авторско участие: 5 от стр. 130- 133  
<https://stumejournals.com/journals/innovations/2019/4/130> Print ISSN 2603-3763 Online ISSN 2603-3771**

Transparency in financial instrument management - life cycle of industrial products

The specificity of managing the life cycle of industrial products as a set of activities combined in a specific way in time and space requires a suitable organization for its development and control. In this sense, companies must have an organizational orientation that stimulates and implements an appropriate policy, ensuring competitive advantage and high efficiency. Essentially, this means

well-established networked linear and functional connections at all organizational levels and all links. This organization is a set of relatively stable connections that exist between its components. It is a means of transparent management through which the goals, strategy, and policies of companies are realized. The aim of this article is to explore the process of managing the life cycle of industrial products using financial instruments.

Based on the above, the following conclusions and generalizations can be made:

- Managing the life cycle of an industrial product (tangible asset) can define transparency throughout all stages of the product cycle.
- The use of financial instruments is a successful approach to managing and controlling not only individual stages of the cycle but also an informational opportunity for intermediate and final assessment of the asset.

**2.9. Kavaldzhieva K. (2020), Apply an innovative approach to deriving the value of the synergistic effect“, сп. International Scientific Jurnal Innovations/ том 1/ 2020 г.,  
Общ брой страници: 160 Брой страници авторско участие: 5 от стр. 7- 10  
<https://stumejournals.com/journals/innovations/2020/1/7> Print ISSN 2603-3763  
Online ISSN 2603-3771**

Implementation of an innovative approach in determining the value of the synergistic effect

Synergistic value is a special value that encompasses additional elements of value created by the integration of two or more assets along the value chain. The synergistic value reflects the value of the combined interest of the entities involved and is greater than the cumulative value of the individually assessed assets. The goal of this article is to use a new approach by analyzing the situation in which the series of companies generating this part of the synergistic effect find themselves. This innovative approach is applied based on an income approach, and incremental cash flows are generated. The method of deriving the value of the synergistic effect is of particular importance to all stakeholders, and applicable methods include the Cost Method and the Income Method.

Determining the value of the synergistic effect from acquiring financial assets using the income approach is suitable and accurate for companies with a larger number of subsidiaries. When determining the value of the synergistic effect, considering all known facts and circumstances related to the activities and prospects, including the market conditions of the company, can be considered a sound decision.

The result obtained by this method shows more favorable results in terms of value when using the synergistic approach.

**2.10. Kavaldzhieva, K. (2020). Negative Impact of Climate Change on the Fair Value of Profitable Assets (Using the Example of Hydropower Plants). In Contributions of Accounting to Economic Science: Collection of Reports from the Jubilee International Scientific Conference on the 100th Anniversary of the Department of "Accounting and Analysis" (Sofia, pp. 383-392). Sofia: Publishing Complex – UNWE.**

All assets are typically reflected at fair value in financial statements. Through accurate, honest, and fair representation of asset values, the optimization of operations and maximization of capital value are achieved, leading to informed financial and managerial decisions. The primary goal is for each business unit to measure its assets accurately, fairly, and justly in the company's balance sheet. The fair value of profitable assets, such as Hydropower Plants, is influenced by climate change. When determining their value, all applicable valuation standards must be followed, including EVS, IVS, National valuation standards, Regulation 575, as well as EU Directives and the Mortgage Credit Act in force in Bulgaria.

The main tasks involve conducting an analysis of the situation in which the assets operate, examining the costs and revenues generated by these assets, and presenting the manifestation/effect of the fair/market value of profitable assets. The applied method is the Discounted Cash Flow Method. A challenge lies in determining the subsequent valuation (reassessment) of Profitable Assets in the presence of climate change. Proper application of the method for determining the value of Profitable Assets, as well as changes in value due to climate change, is of particular importance to all stakeholders.

Key results include the determination of the Fair Value of Profitable Assets at the time of acquisition and the determination of the Fair/Market Value of Profitable Assets as a result of Climate Change. Several components need to be considered when determining its value during acquisition.

**Conclusions:** The Fair Value of Profitable Assets:

- depends on corporate governance,
- climate change directly affecting asset values, and
- the reflection of the impact of changed fair values in the company's financial statements.

**Recommendations:** In regulated determination of the value of Profitable Assets, the importance of the issue is dictated by the principle of accurate and fair representation of assets/the impact of climate change, the effect of operations, and management in the balance sheet on one side, and on the other, the reflection of the value of changed fair/market values in managerial reports.

**Conclusion:** In regulated determination of the value of Profitable Assets, the importance of the issue is dictated by the principle of accurate and fair representation of assets/the impact of climate change, the effect of operations, and management in the balance sheet on one side, and on the other, the reflection of the value of changed fair/market values in managerial reports.

**2.11. Tomov, P., Kavaldzhieva, K., Rachev, D., & Vlahova, B. (2022). Programmed aging—a condition for rapid application of new technologies. Innovations: International Scientific Journals,, Брой 1/2022 г. , Общ брой страници: 160 Брой страници авторско участие: 5 от стр. 6-8. <https://stumejournals.com/journals/innovations/2022/1/6> Print ISSN 2603-3763 Online ISSN 2603-3771**

Programmed aging of industrial products is not a natural consequence of innovative development but an alternative to innovative aging. Programmed aging is a purposeful and controlled human activity aimed at addressing certain industrial, economic, and social challenges in the development of society, including satisfying specific individual technical and organizational needs. From this perspective, programmed aging increasingly plays the role of an alternative to the rapid innovative aging of products and processes. Moreover, at the current stage of technological development, innovative aging is more critical than physical aging. Therefore, a crucial aspect in this direction is the accurate determination of the degree of innovative aging and, consequently, the choice of the alternative - programmed aging. A proper assessment of the impact of programmed aging on the scale and timing of aging is crucial for timely mitigating the negative consequences.

In conclusion of the current study, the following conclusions can be drawn:

1. Programmed aging can be an alternative to rapid innovative aging, or the process of programmed aging can be regulated by humans.
2. Innovative aging is a regularity, and its manifestation is a given imposed by innovative development and human intervention in the process of its manifestation.

### **Section 3: Published Chapter from a Collective Monograph**

---

1. **Kavaldzhieva, K. (2017), "Subsequent Assessment of Financial Instruments at Fair Value for Financial Reporting Purposes," Collective Monograph Title: "Economics of Bulgaria and the European Union: Science and Business" at the Faculty of Finance and Accounting, University of National and World Economy (UNWE) / Year 2017, UNWE Press. Pages 309-322, Author's Contribution: 14 pages, Total Pages of the Monograph - 494, ISBN: 978-954-644-974-0**

To achieve the set goal, an analysis of the company's situation is conducted, examining the recognition of expenses and the created asset. In the context of implementing European policies and, specifically, financing, the initial assessment and recognition of financial instruments (assets) are performed at cost. The challenge lies in determining the subsequent assessment of financial assets.

The significance of the problem is driven by the principle of accurate and fair representation of assets on one side and the reflection of impairments in management reports and the formation of the cost of services provided on the other. For the subsequent assessment of financial instruments, it is advisable to apply Fair Value. When deriving it, several components need to be considered. The impact, indicating the existence of rights under contractual agreements on financial instruments and, indirectly, on the cost of services, holds particular importance. By presenting the fair value of financial instruments, accurate and fair representation of the situation in the Annual Financial Statements will be achieved, along with presenting the fair value of equity, leading to the analysis of capital efficiency when making management decisions.

Conclusion regarding financial instruments - recognition, presentation, and disclosure:

Preparing financial statements in accordance with IFRS requires making approximations and assumptions that affect the balance value of assets and liabilities at the balance sheet date, as well as the reported revenues and expenses for the period. The management acknowledges that market information may not fully reflect the value at which a financial instrument can be actually realized. According to the management's assessment, the fair value of some balance sheet items does not differ significantly from their current carrying amounts, especially when they are short-term or their interest rates change with changes in current market conditions.

For the preparation of the Cash Flow Statement, the Company considers all highly liquid and freely available financial assets in the form of cash, funds in settlement and deposit accounts with a remaining maturity of up to 90 days as cash and cash equivalents.

Initially, financial assets held for trading are recognized at cost, which is the fair value of the consideration paid. After initial recognition, the Company measures financial assets held for trading at fair value based on quoted market prices on an active market. In the absence of quoted prices, reliable techniques are used to determine the fair value of the financial instrument by comparing the current market value of another similar financial instrument or determining the discounted cash flows expected from the financial instrument using prevailing interest rates for similar instruments.

Realized and unrealized gains and losses arising from changes in the fair value of financial assets held for trading are recognized in the Income Statement as current financial income or current

financial expenses for the period of their occurrence. Interest received during the holding of financial assets is recognized as interest income.

All purchases and sales of financial assets are recognized on the trade date, i.e., the date on which the Company commits to buying or selling the asset.

Loans granted by the Company are recognized at amortized cost. The amortized cost is the amount at which financial assets are measured at initial recognition, minus principal repayments, plus or minus the accumulated amortization of the difference between the initial carrying amount and the maturity value, using the effective interest rate method, and minus any reductions due to impairment and uncollectibility. All loans are recognized when the funds are actually disbursed to the borrowers.

Credit risk is the risk that customers will not be able to fully repay the amounts due to the Company within the expected period.

Periodically, the company's actuary assesses whether the collectively formed reserves, reduced by deferred acquisition costs, are sufficient to cover potential future payments. According to regulatory requirements, the amount of such formed reserves must be fully secured by investments in highly liquid assets (cash equivalents, deposits, securities). The assessment of reserve adequacy takes into account cash flows directed towards compensation payments, cash flows generated from collected premiums, and commissions paid.

Market risk is the risk of adverse movements in interest rates, exchange rates between different currencies, and market prices of securities and other financial instruments. These movements affect the profitability of the company. The company always has exposure to movements in market interest rates, which impact its financial condition and cash flows. Interest margins may vary due to changes in market conditions.

Interest rates for assets and liabilities denominated in Bulgarian levs are determined based on the movement of the basic interest rate set by the Bulgarian National Bank (BNB), and their fluctuations are somewhat predictable. The company constantly monitors movements in foreign currencies, discrepancies in interest rates, and the maturity structure of its assets and liabilities. It also actively observes changes in the prices and yields of traded government securities. Market risk is actively monitored to ensure compliance with market risk limits.

Currency risk is the risk of the negative impact of fluctuations in prevailing exchange rates on the financial condition and cash flows of the company.

Liquidity risk is the risk of the company being unable to meet its current and potential obligations when due without incurring unacceptable losses. Mismatch in the maturity structure of assets and liabilities increases potential profitability but also increases the risk of losses. To manage this risk, the company maintains highly liquid assets at all times.

**3. Kavaldzhieva, K. (2018), „Measurement of a liquidation value“, Име на колективната монография: ISMA University Riga (Latvia)/ Collective monograph Transformational processes the development of economic systems in conditions of globalization: scientific bases, mechanisms, prospects“, Година 2018 г, Издателство ISMA University Riga (Latvia)/. Страници от 108 -до 128 Авторско участие: 20 стр., Общ брой страници: 162 ISBN: 978-954-644-974-0 ISBN (PDF): 978-9984-891-05-7 , ISSN 1492-8965 (electronic)**

When applying the liquidation value, all stakeholders must have a clear and accurate understanding of the liquidation value of all assets, liabilities, or equity. One of the main challenges is the clear definition of the conditions and assumptions that determine the liquidity value. The significance of the problem arises from the principle of a true and fair calculation of the liquidation value subject to assessment. Usually, in a company's economic life, the application of liquidation value becomes necessary when starting to sell off assets. (See Article 717b, paragraph 5 of the Commercial Act (CA), and Article 717j, paragraph 1 of the Commercial Act, and National Accounting Standard 13). In determining the liquidation value, the Commercial Act takes a different approach compared to other regulating laws governing forced execution concerning the debtor's assets (Civil Procedural Code, Tax Procedure Code for Insurance, and the Bank Insolvency Act). While these laws provide for an assessment of the market (predictable) selling price, the CA envisages, similar to the Privatization Act and Post-Privatization Control Act, the determination of the assessment method.

The main goal of this study is to demonstrate the existence of several fundamental techniques for applying the liquidation value method in the liquidation or insolvency of the debtor. When applying the liquidation value method, two main variations of the value are derived – the liquidation value under voluntary liquidation conditions and the liquidation value under forced liquidation conditions. The primary task is to illustrate the ways in which liquidation values are derived to highlight the main similarities and differences in various types of liquidation value.

3. Kavaldzhieva, K. (2020), "Application of the Income Approach in Determining the Value of Synergistic Effect in Corporate Transformation," Title of the Collective Monograph: "Economics of Bulgaria and the European Union: Finance, Accounting, Financial Control"/ Year 2020, Publisher UNSS Press. Pages from 341 to 361 Total number of pages: 458 Number of author pages: 20, ISBN: 978-619-232-457-5.



Managers aim to present all assets and liabilities of the company at fair values in their financial statements. The goal is to optimize the enterprise's operations and maximize the value of the capital through appropriate financial and managerial decisions. The primary objective is to achieve a successful business through the realization of value demonstrated by the Synergistic Effect. Synergistic value is a special value that encompasses additional elements created by the combination of two or more objects/assets. Synergistic value demonstrates the value of the combined interest and is greater than the sum of the individual assessed objects/assets. The tasks we set involve analyzing the situation of a series of companies involved in the synergistic effect; recognizing the expenses and created assets are analyzed. The indicated method is based on an income approach, or incremental cash flows are generated. The problem is the method of determining the subsequent assessment of the value of the Synergistic Effect. The method of determining the value of the synergistic effect is of particular importance to all stakeholders. The applicable methods are the Cost Method and the Income Method. Key results include the determination of the value of the synergistic effect. When determining it, several influencing components need to be taken into account.

**Conclusions:** In the presence of a positive value, this should indicate that the companies are managed effectively and have a positive impact.

### **Group J - Articles and studies indexed in other international databases with scientific information, published in scientific journals**

24.1. Kavaldzhieva, K. (2016). Efficiency of the Capital Invested in Oncological Care Measured by Social Affordability. Economic Alternatives, 2016, (1), 83-92. <https://www.unwe.bg/eajournal/en/journalissues/article/9208>

Efficiency of capital invested in oncology care, measured through social accessibility. A primary challenge in healthcare and social systems investments is the efficiency of the investment, optimizing the social infrastructure, and whether people (consumers) can afford the services offered by the new assets - the subject of the investment. To address these questions, one must consider ways to form cash flows to calculate service costs, pricing of services, analysis of the population's purchasing power, accessibility, and financial sustainability.

Based on the analysis, it can be concluded that the invested capital is socially intolerable for a population living at the minimum poverty level. Therefore, procedures for patients in this decile group should be fully paid either by the NHIF fund or the state budget. Assuming that accessibility is only checked for the population with incomes at the minimum poverty level, the situation is significantly different.

Following the explored option of investing capital in the modernization and reconstruction of a medical facility, as well as identifying problems in the part where capital efficiency is achieved, the decision may be argued that the investment in this area will only be rational if the National Health Insurance Fund or the State Budget bears part of the financial burden associated with the equipment operation and patient treatment. To demonstrate the effectiveness of the current decision, the following indicators are considered:

- Financial net present value and financial internal rate of return, which are unsatisfactory if funded entirely by the healthcare facility. Investment intentions are possible only with support from the State Budget (NHIF) or the European Community.
- Economic net present value and economic internal rate of return values are positive and satisfactory, indicating that the investment intention is of great importance.
- Average social accessibility of household incomes: The invested capital is socially accessible since procedures can be paid and are acceptable for people's incomes. The sources used to cover costs are both incomes, i.e., provided by national health insurance and additional payments by people.
- Social accessibility for the population at the minimum poverty level: The invested capital is socially intolerable. Therefore, procedures for patients in this decile group should be fully paid by the NHIF fund or the state budget.

**24.2. Stoyanov, S., Oresharov, N., Dimov, O., Nikolova, N., & Kavaldzhieva, K. (2022). *Evaluation and effectiveness of adapting assessment standards to education, business environment, and practice in the Republic of Bulgaria. Economic and Social Alternatives, (1), 69-79.* <https://doi.org/10.37075/ISA.2022.1.07>**

Moving through a series of crises and post-crisis periods over the last twenty years has had a significant negative impact on the overall valuation of assets, liabilities, and capitals, serving both private and public purposes. Meanwhile, the pressure at all levels of decision-making, both in the private and public sectors, to deliver more and higher-quality services, is constantly increasing. This necessitates a rethinking of the ways in which different types of values of various assets, liabilities, and capitals are derived. The creation of different assessment standards in different countries is a prerequisite for a fairer and more effective valuation of different assets, services, capitals, and other objective and subjective relationships within a functioning business unit. This will provide a basis for making more effective management decisions regarding resource allocation. On the one hand, due to global trends such as changes in legislation, climate change, energy efficiency, etc., the standards and methods of assessment themselves are evolving, which is particularly important for our country. On the other hand, the specificity of our economy and legislation is a prerequisite for the need to develop national assessment standards, which will provide a basis for a more accurate derivation of different values, affecting both the correct and honest presentation of assets and liabilities and the decision-making process. This study aims to

measure and analyze the need for national assessment standards and their impact on educational programs.

The results of the assessment and effectiveness of adapting assessment standards show that

- the differences in the philosophy and application of individual standards in different countries are significant, which is a prerequisite for differences in the derived values. This necessitates the creation of specific disciplines for assessment training. As a result of the study, the following specific results are achieved: - a comprehensive study of the curriculum of all qualification events held by the Chamber of Independent Assessors in Bulgaria, the European Group of Valuers' Associations (TEGoVA), the International Institute of Business Valuation (IIBV), and the curricula of relevant disciplines at the UNWE on all key elements, including the integrated development of knowledge and skills;

- adapted educational programs for existing disciplines at the UNSS and the creation of new disciplines with the aim of laying the fundamental foundations for training in the field of Assessment and subsequently facilitating the acquisition of a certificate in various qualifications for an Independent Assessor;

The final result of the project's implementation is to achieve an internationally recognized education profile at the UNWE in the field of Assessment. This, in turn, will contribute to the consolidation of the UNWE's leadership positions among business universities in Europe, as the study programs in the "Assessment" direction will be the only ones accredited by authoritative international professional organizations - TEGoVA, ICAEW, CIMA, IIBV, which have a total of over 600,000 members worldwide. In addition, the development of knowledge and skills of students as integrated competencies focused on their long-term career development and what is required by businesses in the modern world is a guarantee of achieving high added value in education for both students and employers and society as a whole.

Disciplines such as "International Accounting Standards," "Special Course in Management Accounting," "Presentation and Disclosure of Financial Instruments in Financial Statements," "Financial Statements and Risk Assessment of Public Joint-Stock Companies in the Financial Sector," "Business Valuation," "Real Estate - Specific Knowledge," "Agricultural Land, Forests, and Lands from the Forest Fund - Specific Knowledge," "Machinery and Equipment - Specific Knowledge" have been analyzed and considered. A study and analysis of disciplines on individual assessment objects has been conducted - "Creative Accounting," "Assessment of Real Estate," "Assessment of Agricultural Land and Permanent Plantations on Land in Forest Territories," "Assessment of Machinery and Equipment," "Assessment of Financial Assets and Financial Institutions," "Accounting for Companies in Liquidation and Insolvency," "Statistical Methods and Approaches in Risk Assessment," and "Risk and Uncertainty Analysis in Assessment." In conclusion, the authors propose a completely new master's program in Assessment.

The prerequisite for its creation is the key importance that assessment activity occupies in accounting and the economy as a whole. It will be extremely beneficial for all assessors and candidate assessors in the Republic of Bulgaria, providing fundamental foundations.

24.3. Kavaldzhieva, K. (2022). Concept for the Digital Transformation of Accounting Services in a Digital Environment. Scientific Works of UNWE, (1), 259-267. [Link to the article: <http://unwe-research-papers.org/bg/journalissues/article/10501>]

The rapid development of information and communication technologies is identified as a leading factor in building a competitive industrial environment. Globally, the application of these technologies is considered a strategic priority for most countries. The goal of the concept for the digital transformation of accounting services is to create conditions for further automation of this activity and facilitate competitive development for industrial firms. The need for the concept arises from the swift growth of new information technologies, leading to the digitization of production and business processes, as well as creating qualitatively new conditions for generating added value. This also involves preparing for the establishment of new institutional and organizational relationships in society, crucial for managing this complex information, technological, economic, and social process, including accounting services, in the context of industrial transformation and digitization.

To achieve the goals, an integrated approach to problem analysis is applied within the scope of digitization, encompassing diverse technological and business activities, models, and solutions. This includes the development of e-business and e-commerce, highly automated productions, transportation and energy systems, cloud services, internet technologies, leveraging the potential of big data, the development of artificial intelligence, and more. These are the primary technological prerequisites for the development of the digital economy, including the unification of these activities. Conditions are created for adopting common technological standards, synchronizing operational compatibility between systems, ensuring their reliable operation, as well as compliance with requirements for privacy, security, and accessibility.

New industrial requirements are present, representing a set of interconnected digital technological solutions supporting the development of real-time data integration and exchange in production processes. Essentially, this signifies an industrial and technological transformational process, naturally following the development of scientific and production practices. The creation of a concept to support transformational processes is considered an expression of the national aspiration to be adequate to modern technological and socio-economic conditions. In conclusion, the concept for the digital transformation of accounting services in a digital environment is a necessity of national importance for socio-economic life as a whole. The concept can be defined as a systemic and exponential transformation, associated with the development of flexible production models and processes primarily through a new type of automation, efficient networks, and mechanisms for decentralized management. Additionally, it relies on analytical tools based on big data processing and their integration through information and communication technologies. The fast and extensive penetration of digital technologies into every aspect of daily life leads to profound industrial changes, increasingly impacting the labor market and employment. The most affected are low-skilled and routine activities, which are being automated. In response to these alarming trends, education must be more diversified. The traditional structure of the labor market is disrupted, with more professions disappearing and new ones emerging, while, simultaneously, more people in the future will work remotely.

**24.4. Kavaldzhieva, K. "Fair Value Measurement in Related Party Transactions," published in Scientific Papers of UNWE, No. 3/2023, pp. 139-165 (Article Indexing: Yes, in CEEOL, ROAD, and RePec).**

The primary goal of all governing bodies is to make sound management decisions that are compliant with the law and demonstrate effective and good governance of enterprises. In transactions involving related parties, it is necessary to determine their fair value.

The aim of the research in this study is to establish the impact of different methods for determining fair value. The research hypothesis is that improving the understanding of the application of various valuation methods would lead to a more accurate and reliable determination of fair value in the presence of related parties, resulting in more informed and adequate management decisions.

As a result of the presented study, it can be concluded that the methods for determining market price/fair value according to Regulation N-9 are not in contradiction with the techniques described in IFRS 13 and Bulgarian Valuation Standards. The described valuation methods are in harmony with the requirements of the Independent Valuers Act, which is a prerequisite for compliance with the more detailed and precise requirements of the Bulgarian Valuation Standards.

Thus, it could be argued that a proper understanding of the fair value determination process can be achieved, reducing distortions in the final result. The study establishes the influence/similarity of different methods for determining fair value/market price, providing guidelines for a more accurate application of the various requirements and provisions for fair value determination. The research could further develop by focusing on the identification of different risks in the presence of related and unrelated parties.

**24.5. Kavaldzhieva, K. (2022). Fair Value Determination of Tangible Assets in the Form of Materials, Goods, and Finished Products. Economic and Social Alternatives, 28(4), 70-88.**  
**[Link to the article](#)**

**[Link to the article on EBSCOhost](#)**

An important question in making management decisions is how to gain a real understanding of the value of the inventory held by the company. The significance of the issue is dictated by several facts: 1. It is necessary to assess the amount of money blocked in inventories; 2. How these assets affect the trade turnover of the country, and hence the economy as a whole. The impact that these assets have on the value of the company's capital is substantial and on credit adequacy, as well as on the cost of the final products of the company. Different types of values exist for different purposes – market value, fair value for accounting purposes, fair value for tax purposes, fair value

for valuation purposes. When preparing its financial statements, the company adheres to the principles of "materiality – the company presents each significant group of items of a similar nature separately. The aggregation of amounts of items of a similar nature is allowed when the amounts are insignificant or the aggregation is done to achieve greater clarity. The amount per item is significant if omissions and inaccuracies in presenting the position could affect the economic decisions of the users, based on the financial statements, or could lead to a violation of the requirement for a true and fair presentation of the financial position, financial results of operations, changes in cash flows and equity" (Art. 26, para. 1, item 6 of the Accountancy Act, Lex.bg – Laws, regulations, constitution, codes, state gazette, regulations for implementation). Another accounting principle is that "the measurement of the items recognized in the financial statements is carried out at the cost of acquisition, which may be the purchase price or cost or by another method when required by applicable accounting standards" (Art. 26, para. 1, item 9 of the Accountancy Act, Lex.bg – Laws, regulations, constitution, codes, state gazette, regulations for implementation). To adhere to these principles, it is necessary to determine the fair value of the inventory.

The book value of inventories includes only historical costs, and the profits realized in the production process, reflecting the return on the assets invested in production (including Net Working Capital, real estate, machinery, etc.), are not capitalized in it. The change in fair value compared to the book value depends on its assessment, indicating whether it has increased or decreased. Determining the fair value of inventories affects the proper accounting for business combinations, acquisitions, and asset sales, as well as impairment analysis. From a tax perspective, the derived fair value affects transfer pricing, cost, tax planning and reporting, donations, as well as proportional taxation analysis. The derived fair value would serve in court, as well as in lending and insolvency. The impact of the discussed issue is significant both on the company's analysis and on the company's management, as well as on the economic and trade turnover of the country. These assets also have a substantial impact on the value of the company's capital, credit adequacy, and the cost of the company's final products. When preparing its financial statements, the company will ensure compliance with the basic principles of materiality and measurement of positions.

**24.6. Kavaldzhieva, K. (2022). The Cost of Electricity Produced from Waste Processing as a Prerequisite for Socially Oriented Pricing. Dialogue (1311-9206), (3), 34–52.**  
**<https://dialogue.uni-svishtov.bg/title.asp?title=2778>**  
**<https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bsu&AN=160316471&site=ehost-live>**

In a period of energy crisis, determining the cost of electricity becomes a significant challenge. It emerges as a noteworthy contemporary issue, and policies aimed at its control and restriction constitute a primary priority for the European community on its path toward a green economy. Depending on the tariff/price of electricity, which directly depends on its cost, the extent to which the population can afford to pay for their consumed electricity is determined. The risk of poverty and social exclusion applies to over 96 million Europeans, with approximately 57 million unable to heat their homes in winter. Bulgaria has the highest share of poor and at-risk-of-poverty

households, including energy-dependent households, confirmed by the values of the Energy Poverty Index, where our country ranks the lowest among EU Member States.

This study directs attention to the specific features of calculating electricity based on waste processing. It explores pricing methods and the formation of a sustainable model for tariff creation, highlighting the synergistic effect of waste processing on energy production. Taxes paid and additional revenues from waste processing could positively impact the price of energy obtained from waste, i.e., reducing the cost and offsetting expenses. This phenomenon could be used as a guideline for developing and improving social policies related to social tolerance and support for the population in Bulgaria.

In such a developed model, the justification and method of energy production through waste processing are demonstrated. The generated income from taxes, compost sales, recycling, and other sources partially compensates for the cost of produced energy. Waste processing and energy extraction contribute to the reduction (coverage) of expenses needed for energy production, related to its full exploitation. The resulting electric energy from waste processing would have an impact on both the climate and the macroeconomic development of countries. Consequently, the study achieved its goal of calculating the cost of energy, the cost of products from waste processing, pricing for this energy, and ensuring social tolerance for the population.

It is concluded that long-term and sustainable policies related to environmental protection and energy production, by utilizing waste, could control and limit waste disposal or pollution of air, land, and other natural resources. A primary set of measures to reduce waste processing costs involves additional sources of income. In electricity production, as a result of waste processing, an additional product - energy - is generated through this alternative method. This approach would positively impact our country's economy and have significant social consequences for the population. By applying a combined approach to electricity production, the synergistic effect generated would help maintain the level of electricity prices in accordance with the basic principles of a market economy. On one hand, covering the economically justified costs for the production and realization of electricity is required, and on the other hand, it is necessary for the social protection of consumers. For the purposes of pricing, only those costs directly related to the licensed activity of companies are included in the reported/forecasted expenses.

**24.7. Kavaldzhieva, K. (2022). "Understanding Prof. Kosta Pergelov's Views on Fair Value and Efficiency and Their Contemporary Presentation." Scientific Works of UNWE, No. 4/2022, pp. 79-90, Publishing House - UNWE. Indexing of the Article: Yes, in CEEOL, ROAD, and RePec.**

The development of accounting theory is of utmost importance from both a theoretical and practical perspective. The accounting interpretation of capital, including questions about its efficiency and analysis, plays an exceptionally crucial role. The current concept of efficiency and

its manifestation through fair value dates back to ancient times. The need for such a concept is primarily driven by the development of the economy, production, and business processes, as well as the creation of qualitatively new conditions for generating new value. This also implies preparation for the establishment of new institutional and organizational relationships in society, which are crucial for management.

Over time, the significant importance of accounting theory has been proven, both in terms of theory and practice. The generated accounting information provides an opportunity to establish a connection between capital, its efficiency, and analysis. The concept of efficiency and its manifestation through fair value proves its crucial significance for enterprise management when making managerial decisions. Its application and necessity are prerequisites for the development of the economy, production, and business processes, as well as the creation of qualitatively new conditions for generating new value. This also implies preparation for the establishment of new institutional and organizational relationships in society.

---

**Group Z - Published University Textbook**

---

**1. Managerial Accounting (Basic Course), Co-authors: Assoc. Prof. Dr. Teodora Rupska, Assoc. Prof. Dr. Nikolay Oresharov, and Senior Lecturer Dr. Kalina Kavaldzhieva, Author's Contribution: from page 36 or 2 columns. Total number of textbook pages: 185. Discussed and accepted at the meeting of the Academic Council on April 20, 2015, with Protocol No. 9. ISBN 978-954-644-783-8.**

I participate in the development of the practical part related to topics such as: Basics of managerial accounting, Formation of costs for managerial and financial accounting purposes, approaches and methods for cost formation; making non-traditional managerial decisions; optimization; profit maximization;

---

Participation in the development of the practical part for topics such as: Basics of managerial accounting, Formation of costs for managerial and financial accounting purposes, approaches and methods for cost formation; making non-traditional managerial decisions; optimization; profit maximization; budgeting.

---

Basheva, S., Markova, M., Kamburova, L., Filipova-Slancheva, A., Musov, M., Kavaldzhieva, K., Andasarova, R., Nikolova, N., & Boyanov, B. (2016) "International Financial Reporting Standards", Participation - a total of 42 pages or 3 sections. Total number of textbook pages: 500 Discussion and approval at the meeting of the Qualification Committee on June 3, 2016, Protocol No. 11, and ISBN 987-954-644-881-1. Discussion and approval at the meeting of the Qualification Committee on June 3, 2016, Protocol No. 11.



Participation Chapter IFRS 13 Fair Value The International Accounting Standards Board (IASB) initiated the development of a separate standard on Fair Value (FV) in 2005. The project aims to answer the question: What is FV by nature; what conceptual foundations underlie the derivation of Fair Value? A counterpart to such a standard is the US Financial Accounting Standards Board (FASB) Standard SFAS 157 "Fair Value Measurements."

Comparing IFRS and SFAS 157 reveals several similarities: 1) the rules for fair value measurement, and 2) convergence of IFRS with the Generally Accepted Accounting Principles in the United States. As a result, in 2012, IFRS 13 Fair Value Measurement was adopted and effective from January 1, 2013.

The main objectives of IFRS 13 are to:

1. Define the concept of "fair value";
2. Regulate the sequence for deriving FV, harmonizing requirements as much as possible;
3. Set the framework for assessing fair value when such assessment is required or permitted by other IFRS;
4. Techniques for assessing and hierarchy of fair value;
5. Provide guidance on "how" fair value is assessed, not "when" fair value is used;
6. Define disclosure requirements when presenting fair value for individual assets/liabilities;
7. Enhance transparency of information in financial statements by improving disclosures for FV.

Deriving Fair Value is based on market criteria, regardless of whether there is a developed market or not. The result of Fair Value measurement is to calculate:

The selling price of an asset

The transfer value of a liability in an ordinary transaction Provided that at the valuation date, there are market participants under the current market conditions (i.e., as of the valuation date, the selling price is viewed from the perspective of a specific market participant holding the asset or owing the liability). In the absence of a market, another valuation method is used, maximizing the use of relevant observable assumptions and minimizing the use of unobservable assumptions.

The use of FV is beneficial when a business has so little turnover in its balance sheet that the values in some balance sheet items differ significantly from their current market prices. In this regard, imposing the FV principle is certainly a commendable goal.

## Chapter IFRS 8 Operating Segments

IFRS 8 "Operating Segments" deals with the disclosure of the operating segments of an enterprise. The standard was published by the International Accounting Standards Board (IASB) at the end of November 2006. The goal is to replace the existing IAS 14 Segment Reporting. It is mandatory from January 1, 2009, with earlier application permitted. IFRS 8 applies to entities that operate in more than one distinguishable organizational and economic component and represent, by their legal status, a public entity or an entity in the process of issuing public securities, disclosing certain financial information by sectors in general-purpose financial statements. Disclosure of sectoral financial information in financial statements prepared in accordance with IFRS is encouraged, especially for those entities whose securities are traded on the public market.

The established principles for reporting financial information by segments apply to all components of the financial report in general and to the consolidated financial statements. The disclosure of the operating segments of an enterprise is made to enable users of its reports to assess the results achieved from its various business activities and the economic environment. The main purpose of IFRS 8 "Operating Segments" is to impose the principle of disclosing information that allows users of financial statements to assess the nature and financial effects of different business activities in which it engages and the economic environments in which it operates.

The scope of this standard extends to:

- The financial statements of the entity (individual or separate)
- Consolidated statements of subsidiaries with the parent entity

The entity must be public or "files or is in the process of filing its financial statements with a securities commission or other regulatory organization for the purpose of issuing any class of instruments on a public market." For consolidated statements, the parent entity must also be public or "register or be in the process of registering its financial statements with a securities commission or other regulatory body for issuing any class of instruments on the public market." When the entity chooses to disclose segment information that does not comply with IFRS 8, and the entity is not required to apply IFRS, this information should not be described as segmental.

Difference between IFRS 8 and IAS 14 - With the repeal of IAS 14 and the adoption of IFRS 8, it is of particular importance to highlight the differences between the new and the old standard.

According to statistics, IAS 14 has been applied by a relatively small number of companies, so the adoption of IFRS 8 should not change this fact.

The main changes are:

- The scope of the standard has been expanded to include companies with assets in fiduciary companies with a wide group of interested parties, public companies whose shares and bonds are traded, as well as those intending to issue shares or bonds on public markets.

- Operational segments of the company are identified based on internal reports of the company. The reports are reviewed by key decision-makers to allocate resources to the segment and assess its results. This is necessary because the preliminary version of the standard relies on information from components of the company that management uses to make operational decisions.
- All components of the company that sell mainly or entirely to other operating segments of the same company (to another operating segment).
- The results of each operating segment must be reported to the key decision-maker for resource allocation to the segment and performance assessment.
- There must be reconciliation of total segment revenues, profits or losses, assets, and other amounts disclosed for the reported segments with the financial statements of the company.
- Information is disclosed on how profit or loss and assets are measured for each separate segment.
- Disclosed information about revenues from its products and services (or groups of similar products and services) for the countries in which it generates revenue or owns assets, as well as for major customers, whether this information serves as the basis for management decisions.
- The company must disclose descriptive information about how segments, products, and services provided by segments are identified, differences in estimates used to measure segment information, and those used in financial statements, as well as changes in estimates in segment amounts from period to period.

The identification of some kind of business segment is to some extent based on what information is closed internally to the segment level. Therefore, if the level of reporting systems of the company is sufficiently primitive or management is not interested enough to review information about business segments, it is still possible for a public company not to have reported business segments.

In the presence of a sufficient number of reporting segments, the use of accounting system reporting software to create a standardized report automatically generated for the entire segment should be considered. In the presence of software, time will be saved from document preparation, and the risk of errors will be minimized. In the event of a change in reporting segments, the report structure will be modified.

**Group I - 30. Reports published in collections of scientific conferences, indexed in international databases with scientific information. For reports indexed in another international database with scientific information.**

**5.1. Kavaldzhieva, K. (2020), "The Negative Impact of Climate Change on the Fair Value Measurement of Income-Generating Assets (Using the Example of Wind Power Plants)," Collection of Reports from the Jubilee International Scientific Conference on the Occasion of the 100th Anniversary of the Department of Accounting and Analysis, "Contributions of Accounting to Economic Science," Total Pages: 533. Number of pages with author's**

**contribution: 10, from pp. 383-393. Article indexing: Yes, in CEEOL CEEOL - Chapter Detail.**

All assets are typically reflected at fair value in the financial statements. By accurately, fairly, and faithfully representing the values of assets, optimization of operations and maximization of capital value are achieved. As a result, appropriate financial and managerial decisions are made.

Primary goal: Each business unit aims to measure its assets accurately, fairly, and faithfully in the company's balance sheet. The fair value of income-generating assets (e.g., Hydroelectric Power Plants) is affected by climate change. When determining their value, all applicable valuation standards must be adhered to – including EVS, IVS, National Valuation Standards, Regulation 575, as well as EU Directive and the Mortgage Credit Act in force in Bulgaria.

The main tasks include analyzing the situation in which the assets operate, examining the costs and revenues generated by these assets, and presenting the manifestation/effect of fair value (market value) of income-generating assets. The applied method is based on an income approach, with detailed consideration of generated cash flows. A challenge is determining the subsequent valuation of the value (reassessment) of Income-Generating Assets in the presence of climate change. Proper application of the method of valuing Income-Generating Assets and assessing changes in value due to climate change is of particular importance to all stakeholders.

Applied method: Discounted Cash Flow Method.

Key results: Determination of the Fair Value of Income-Generating Assets at the time of acquisition. Determination of the Fair/Market Value of Income-Generating Assets as a result of climate change. When determining it, several components need to be taken into account.

Conclusions: The Fair Value of Income-Generating Assets depends on corporate governance, climate changes directly affecting asset value, and the reflection of the value change effect in the company's financial statements.

---

**5.2. Kavaldzhieva, K. (2014). Management of Tariffs and Social Affordability for the Population at the Case of a Regulated Market / On the Basis of the Integrated Water Cycle Project for Pleven and Dolna Mitropoliya, Bulgaria. In WIRTSCHHAFT UND MANAGEMENT : THEORIE UND PRAXIS, Vol 2. Der wissenschaftliche, (pp. 319-326), Авторови страниц 6 Verlag SWG imex GmbH.**  
**<https://www.elibrary.ru/item.asp?id=23798227>**

After Bulgaria's accession to the European Union with Decree No. 251/17.10.2007, changes were adopted in financial reporting standards. The municipality's balance sheet, following the implementation of investments, will grow in terms of long-term tangible assets. The amounts in the balance position reflect gratuitously acquired rights over assets. The correct assessment of

rational management decisions and clarification of the fair value of the investment require financial analysis and socio-economic analysis, leading to the net present value of the investment.

Elements of this analysis are related to the development of financial analysis, economic analysis, social analysis, and "costs and benefits" analysis, aimed at deriving forecasted cash flows of the investment object. Based on this, appropriate levels of returnability have been calculated, specifically the financial internal rate of return on investment and the financial net present value, production, and factor costs/benefits.

The aim of this article is to present the method of determining water supply tariffs in the case of a regulated market for water and wastewater (ViK) companies. Despite the presence of a regulated market, the water supply tariff is socially accessible to the entire population. In addition to financial benefits, many economic direct and indirect benefits are generated.

Based on the practical use of financial analysis, it can be concluded that in the case of determining water supply tariffs after the implementation of investments and applying the cost-plus approach, the tariffs become socially accessible. Besides the generated economic benefits for the WS company, social-economic benefits are also generated. The analysis showed that in pricing that does not include the depreciation of the investment received as a result of approved gratuitous financial assistance, the project is financially sustainable and socially acceptable. Accessibility is crucial for society as a whole and the development of the industry.

**5.3 Kavaldzhieva, K. (2021), "Allocation of Fair Value to Individual Components of Income-Generating Assets," Proceedings: "Accounting and Digitization" / Year 2021, UNSS Publishing House. / Year: 2021 Pages from 149 to 159 Author's contribution: 10 pages Total number of pages - 205, ISBN: 978-619-232-316-5 Indexing of the report: Yes, CEEOL.**

In financial statements, income-generating assets are typically recorded at fair value. In most cases, these income-generating assets work together to generate revenue. When applying the income approach to fair value measurement, it is appropriate to distinguish the presumed value among the individual components of these assets. This distinction allows for making informed financial and managerial decisions.

The primary goal of any enterprise is to measure and reflect its assets accurately, fairly, and justly in the company's balance sheet. The fair value of income-generating assets (e.g., a combination of land, buildings, machinery, trademarks, reputation) is influenced by various components that constitute these specific assets. When determining their value, all applicable valuation standards - both national and international, such as Bulgarian Accounting Standards (BAS), International Valuation Standards (IVS), Regulation 575, as well as EU Directives and the Mortgage Credit Act in Bulgaria, need to be adhered to.

The main tasks we set are to analyze the situation in which the assets operate, examine the costs and revenues generated by these assets, and present the manifestation/effect of the fair value (market value) of income-generating assets. The applied method focuses on determining the fair value of composite assets when revenues are generated from a combination of multiple assets. Proper application of the surplus-profit method to determine the value of individual assets is of particular importance to all stakeholders. The applied method is the Surplus-Profit Method.

**Key Results:** Determination of the Fair Value of individual assets. In their determination, various components need to be taken into account.

**Conclusions:** The Fair Value of Income-Generating Assets depends on:

- The corporate governance approach.
- The value of each asset individually.
- The value of the combined operation of these assets.

**Recommendations:** In regulated valuation of individual assets, the importance of the issue is dictated by the principle of accurate and fair presentation of assets, the effect of operations, and management in the balance sheet on the one hand, and the reflection of the added value from changed fair values in management reports on the other.

The conducted study allows for the conclusion that the fair value of income-generating assets (e.g., a combination of land, buildings, machinery, trademarks, reputation) is influenced by various components that constitute these specific assets. This conclusion is drawn from: an analysis of the situation in which the assets operate; an examination of the costs and revenues generated by these assets; and a thorough analysis of the manifestation/effect of the fair value (market value) of income-generating assets. The applied method, which focuses on determining the fair value of composite assets when revenues are generated from a combination of multiple assets, is crucial for all stakeholders. Determining the Fair Value of Income-Generating Assets depends on the approach to corporate governance, the value of each asset individually, and the value of the combined operation of these assets

**5.4. Rupska, T., Kavaldzhieva, K., & Ganchev, P. (2021). Analysis and Evaluation of the Profitability of Intangible Assets. In Accounting and Digitalization: Collection of Scientific Reports (pp. 195-203, total pages - 9 pages). Sofia: Publishing Complex - UNSS. [Link to the publication: <https://ceeol.com/search/chapter-detail?id=1063850>]**

**Abstract:** In the contemporary socio-economic environment, the role of intangible assets is growing, with these resources occupying an increasingly significant share of a company's assets. This is especially relevant for enterprises in various creative, cultural, and technological sectors of the economy, where intangible assets play a fundamental role. In this context, the importance of analyzing the profitability and evaluating long-term intangible assets (LTIA) is on the rise.

Profitability indicators based on LTIA with their respective breakdowns are proposed. Additionally, in calculating profitability, determining the fair (market) value of LTIA is suggested to obtain real profitability. Two methods specific to determining the fair value of LTIA are also explored.

Analyzing asset profitability, including intangible assets, is crucial for every enterprise to ensure its prosperity. The development presents a method for determining the profitability of intangible assets through the application of the RILA method. In this method, the calculation of profitability takes into account the fair value of each specific intangible asset. The application of fair value enables the calculation of real profitability, which is beneficial for the management of enterprises possessing LTIA.